

Velja po pošti:

Za celo leto naprej . . . K 28.—
za en mesec 2-20
za Nemčijo celoletno . . . 29—
za ostalo inozemstvo . . . 35—

V Ljubljani na dom:

Za celo leto naprej . . . K 24.—
za en mesec 2—
V upravi prejeman mesečno . . 1-80

Sobotna izdaja:

za celo leto K 7—
za Nemčijo celoletno . . . 9—
za ostalo inozemstvo . . . 12—

SLOVENEK

Inserati:

Enostolpna pettirvsta (72 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostor)

za enkrat po 3) v
za dva- in večkrat . . . 25,,
pri večjih naročitih primeren
popust po dogovoru.

Poslano:

Enostolpna pettirvsta po 60 vin.

Izhaja vsak dan, izvenredno ne-
delje in praznike, ob 5. uri pop.
Redna letna priloga vozi red

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Rokopisi se ne vračajo; nefrankirana pisma se ne
sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 74.

Političen list za slovenski narod.

Upravništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun
poštne hranilnice avstrijske št. 24.797, ogrske 26.511,
bosn.-herc. št. 7563. — Upravniškega telefona št. 188.

Novi davki.

V štirih vojnih posojilih je naša država polovica najela okoli 13 in pol milijarde kron. Letne obresti znašajo 748 milijonov kron. V doglednem času bo razpisano peto vojno posojilo, za katero je tudi treba poskrbeti za obresti. Za plačilo vojnih posojil bomo poskrbeli po vojni, toda obrestanje je treba najti že sedaj. Lansko in letošnje leto je vlada s cesarsko naredbo zvišala pristojbine dedščin in daritev, davke na žganje, cene tobaka, sodne in zavarovalne pristojbine. Ti poviški ji nosijo letno okoli 100 milijonov kron. Novih 50 milijonov misli dobiti iz ravnokar podržavljenega in povišanega davka na pivo. Za približno ostalih 600 milijonov kron obresti za vojna posojila moramo priti do novih virov. Pred par dnevi je vlada razglasila, da bo zvišala še ostale pristojbine in uvedla pribitke k direktnim davkom.

Davčni sistem in stavki ostanejo neizpremenjeni. Popolno reformo davkov dobimo šele po vojni. Vlada bo predpisala pribitke skoro k vsem direktnim davkom. Pribitkov ne bo pri hišnornajeminskem davku, ker je vsled socialne politike treba gledati, da ga gospodar ne prevale na najemnika; davek od plač pa je že itak visok in zato ne dobi pribitkov. V prvi vrsti pa pride v poštev osebna dohodnina. Sestav in tarif tega davka ostaneta neizpremenjena. Sedaj je dohodnina do 1600 kron davka prost minimum, tu se začne davčni stavek s približno 1/8% in raste stopnjevanje do 6 1/2%. Manj obremenjene osebe morajo že sedaj nositi 10% ali 15% povišanje. Sedaj pa bo vlada k tem postavkam pribila še nekaj odstotkov, in sicer zopet progresivno, stopnjevanje. Na najnižjih stopnjah sploh ne bo pribitkov, nato pa se začno in rastejo stopnjevanje vedno bolj z rastočim dohodkom. Ravno tako dobimo progresivno rastoče pribitke pri pridobitni podjetij, ki morajo polagati javni račun in pri splošni pridobitni.

Našteti davki so osebni davki in tudi bodoči pribitki hočejo ustreči načelu davčne pravičnosti: močnejši plačaj več. Zato so pri teh treh davkih pribitki tudi progresivni; rastejo z večjo gospodarsko močjo. Enotni pa bodo pribitki pri zemljiškem davku, ki sedaj nese okoli 52 milijonov kron, ravno tako pri rentnem davku in pri še mladem davku na tinitijeme. Člani načelstva, upravnega sveta in nadzorstva akcijskih družb morajo plačati namreč davka 10% svojih davkov.

Vlada pa uvede tudi izredne pribitke skoro k vsem pristojbinam. S 1. januarjem letošnjega leta so bile zvišane sodne in zavarovalne pristojbine in davek (pristojbine)

od dedščin in daritev. Te pristojbine sedaj ne bodo zvišane, pač pa splošno vse druge neposredne pristojbine. Vsakdo pozna znano lestvico za kolke in pristojbine. Avstrijski pristojbinski zakon je že iz leta 1850. in je bil popravljen leta 1867. Sedaj pa bomo dobili novo lestvico za kolke in pristojbine. Povišane bodo tudi pristojbine za kolke na računih in vozni listih. Končno dobimo nov davek na totalizator. Pri stavah na totalizatorju in pri stavah v knjigah odslej davek ne bo zadel prometa, ampak večje dobičke.

Ni še znano, v koliki meri misli vlada določiti pribitke k direktnim davkom in povišati pristojbine. Vemo le toliko, da za enkrat rabimo na leto še okoli 600 milijonov kron za obresti vojnih posojil. Dolgo se že govori tudi o zvišanju poštne in brzojavne pristojbin in železniških tarifov. Novi dolgovi hočejo novih plačnikov za kapital in obresti.

Mirenski grad.

Ob tridesetletnici posvečenja gradenskega svetišča, priobči Gradenski.

Ker se mirenski Grad sedaj v uradnih in neuradnih poročilih večkrat imenuje, je dobro, da se seznanimo z njegovo lego in zgodovino.

Dobro uro južno od Gorice, ob obeh bregovih Vipave se razteza velika obrtniška — čevlarska občina Miren, ki slovi zaradi svoje dobre »robe« daleč po svetu. Četrť ure od župne cerkve sv. Jurija, v kotu med levim bregom Vipave in desnim podnožjem kraškega hribovja se vzdiguje samostojen grič, navadno »Grad« imenovan.

Na tem hribočku, ki ima 120 m morske višine, je stala že v 16. gotovo pa v 17. stoletju preprosta cerkva, posvečena nebeški Kraljici. Ta cerkev je bila v majniku leta 1914. z dovoljenjem pristojnih oblasti podrt. Leseni, majhen kip Matere Božje se nahaja sedaj v novi cerkvi na steni leve stranske ladje.

Prav je imel nek dopisnik »Bogoljub« pred dvema leti, ki je imenoval Grad eno najlepših točk na slovenski zemlji. Razgled na okolico je res čaroben. Pod Gradom dela svoje čudovite ovinke reka Vipava, ki »pri štanti« vznožje Grada zapusti, da napaja Mirencem in Orehovcem polja; pozneje pa, preden zavije k svojem izlivu, priteče še enkrat proti Gradu po slovo. Cela goriška ravan se odpira strmečemu očesu: cvetoče občine, lepe ceste,

* Po knjigi g. dekana Rojca: »Svetišče Žalostne Matere Božje na Gradu pri Mirnu« in po lastnih izkušnjah.

rodovitna, skrbno obdelana polja. Od tu vidiš »sveto Goro«, Črno prst, Triglav, Krn, Brda, mesta Krmin in Videm, furlansko planjavo. V začetku vojske je podpisani, ki je ostal kot varuh svetišča na Gradu, večkrat od tu opazoval topniške boje; seveda bi pri tem »poslu« kmalu kaj »izkupil«. Časniki, ki so prišli gori na sprehod, se niso mogli načuditi čarobnemu razgledu, in so mi častitali, da bivam na tako lepem kraju.

Kar se tiče imena »Grad«, se mnenja ne strinjajo. Ugotovljeno je, da ni stal ga hribu nikdar kak grad ali graščina. Že v začetku 18. stoletja so stanovali na hribu puščavniki, ki so imeli zraven svojih celic tudi vrtiče z ograjo, odtod ime »Grad« (graditi, zgraditi). To je mnenje Volčiča, v njegovem opisu mirenskega Grada. Pisec tega članka pa meni, da je Grad splošno krajevno ime, ker ljudstvo označi z imenom »Grad« ne samo cerkve ali hiše na rečenem hribočku, ampak cel hrib, ki stoji popolnoma sam zase, in ki že sam na sebi naredi vtis mogočne »zgradbe« — »grada«. Ljudska govorica me v tem mnenju vtrdi. Ljudje pravijo: »Grem z Grada« ne: »z gradu«, s čemur tudi dokažemo, da z imenom Grad označijo cel hrib z vsem, kar se na njem nahaja, torej cel kraj, ne pa samo kake hiše ali cerkve na tem hribu. Sicer pa svojega mnenja ne vzdržujem kot premtoričnega. V italijanskem jeziku se je imenoval Grad: »Monte Grado«. V sedanjih naših generalstabilnih kartah se imenuje: »San Grado di Merna«. Pri ljudstvu v goriški okolici se je to nazivljanje že udomačilo: »sveti Grad«, »božji Grad«.

Leta 1757. je napravil župnik I. Marušič ob cesti, ki pelje na Grad, postaje sv. križvega pota ter kapelico »svetih stopnjic«, kjer je altar 14. postaje. K altarju pelje 28 stopnjic iz lepega domačega kamena. Stopnjice so zgrajene po vzgledu tistih 28 stopnjic, po katerih je šel naš Zveličar v Pilatovem dvoru, in katere so sedaj v Rimu imenovane »Svete stopnjice«, »Scala santa«. V vsako stopnjico so vdane svetinje svetnikov, na zgornji stopnjici je na sredi tudi svetinja sv. križa. Te stopnice je slovesno blagoslovil dne 30. maja 1757. prvi goriški nadškof Mihael grof Attems. Sto let pozneje (1857) je postavil mirenski župnik Eleršič nove ostaje križvega pota.

Božja pot na Grad je začela zmiraj bolj svetlo, in župnik Eleršič je v neutrudljivem zbiranju milodarov dejansko pokazal svojo gorečo ljubezen do Device Marije. Zgradil je veličastno svetišče, posvečeno Žalostni Materi božji. V »Zlatih bukvalah«, kamor je zapisoval dobrotnike novega svetišča, se na prvem mestu odlikuje velikodušen dar Nj. Veličanstva, našega

presvitlega cesarja Franca Jožefa I. Kakor sem slišal, je krasno delo izvršil italijanski stavbenik. Po mnenju strokovnjakov, katere sem poslušal že v teku italijanske vojske, je cerkev umetniško delo prve vrste. Pri vsej svoji pripravljenosti (cerkev ni obremenjena z nakitom) naredi na človeka impozanten vtis. Ima tri ladije, in je 42 1/2 m dolga, 22 m široka in 22 m visoka in je po velikosti peta v goriški nadškofiji.

Blagi g. Eleršič je videl cerkev pokrito, a ne dovršeno; umrl je 29. maja 1876 ter počiva na Gradu za kapelico svetih stopnic. Vsi gospodje župniki mirenski so se pozneje zavzeli za stavbo, in vsako leto je bilo tu nekaj novega dovršenega. S posebno skrbjo pa je negoval ž. Mater božjo na Gradu prejšnji mirenski župnik, sedaj dekan tolminski in deželni poslanec vlč. g. Ivan Rojec.

Dne 5. septembra leta 1886. na angelško nedeljo je cerkev slovesno posvetil prevz. knez in nadškof goriški dr. Alojzij Zorn, tako nam pove napis pri vhodu na moški strani. Torej ravno leto dne 5. septembra bo preteklo 30 let, odkar je bilo krasno svetišče posvečeno.

Pred vsem krasen je kip Žalostne Matere Božje, ki je izklesan iz belega marmora po vzorcu slavne Michelangelove »Pieta«. Napravljen je leta 1897.

Pobožni verniki so zmiraj radi obiskovali Žalostno Mater Božjo na Gradu. Vse Marijine praznike in na vsako kvatno nedeljo je bil tu shod; do 10.000 ljudi pa je prišlo na jesensko kvatno nedeljo iz Brd, Krasa, Istre in Benečije.

Obsežnejši, za celo Goriško važen pomen pa je dobil Grad, ko so prišli dne 16. decembra 1913 tja misijonarji sv. Vincencija Pavlanskega. Pozval jih je prevzvišeni nadpastir goriški, ekscelesca dr. Fr. B. Sedej, in uvedel jih je v upravo cerkve tedanji mirenski župnik preč. g. Ivan Rojec 28. decembra istega leta. Njih namen je oskrbovati božjo pot, torej podeljevati sv. zakramente množicam ljudstva, ki je od tedaj kar trumoma prihajalo na Grad. Glavna njih naloga pa je, imeti svete misijone, duhovne vaje itd. po Goriški. Grad naj bi postal središče verskega preporoda Goriške, najnovejša goriška katoliška trdnjava. Ravno so g. misijonarji podvzeli svoje delo doma in na deželi, ravno se je začelo versko življenje, ki je bilo že prej po mnogih duhovnijah prav vzgledno, še bujnejše razcvitati, ko so morali vsi razen cerkve zapustiti svojo novo, krasno naselbino in čakati boljših časov. Javna služba božja se je potem na Gradu še opravljala do 8. avgusta lanskega leta. Ker je pa postajalo zmiraj nevarneje, je podpisani sam

LISTEK.

Ob Soči.

Vtisi. D. I. L.

Hrepenenje.

Dom. Beseda, ki jo sedaj pojмимо in občutimo njeno skrivnost vsebolj kakor kdaj prej, ker se bojimo zanj in trepetamo, kakor bi čutili v zraku prhutanje črnih perotnic smrti, bližajoče se, da nam vzame najdražje.

Pregnanec sem bil od početka in prebolel marsikaj — tudi smrt — a domotožja nisem mogel preboleti. Spoznal sem: marsikaj je človeku dražje, a dom, rodna gruda preseže vse: kakor da ima tisoč rok, se ti zdi, in razprostira jih v vse kraje in strani in te vabi in kliče, ko mati otroka. In da si v deveti deželi, jo slišiš in vidiš noč in dan in v deseti je tvoje hrepenenje po njej tako veliko, da vstaneš in se napraviš na pot do doma, do matere rodne grude.

Tako vedno.

In koliko bolj v teh dneh, ko misliš na njene krvaveče roke, ki te še vklebne vabijo in prosijo: »Otrok, pridil...«

Šel sem proti domu.

Jutro na gori.

Zlato solnce se ugasilo s svojimi prvimi žarki nebeške in pozemske zvezde in se vpenja po modrem nebu, pod katerim se vzbuja planinski svet: gore v solncu, v dolini pa se vleče še bela megla, kakor polip, ki razteza svoje poželjivo iščoče noge na severu v soško dolino in v kobarjski kot, na jugu v Baško, Idrijsko in Soško dolino.

Krn, Matajur, Stol — pozdravljeni! Stal sem kakor Mojzes na gori, ki je gledal obljubljeni deželo, a ni smel vanjo. Dokler ni pregnalo solnce polipa iz doline, sem gledal gore: Kozmerice, Ježo, Kolovrat, Matajur, Stol, pod katerim leži moja rodna vas, Krn, Mrzli vrh. Vse ko v prejšnjih časih, le po gremenih in pobočjih vidiš razrito rujavno zemljo — dolge vrste jarkov, do katerih vodijo cikcakaste poti, krite in očitne. Nič se ne gane nikjer, ko da je vse življenje izumrlo in čudiš se, kako moč ima noč —

Megla je plegla in izginila. Pogledal sem domov: videl sem cesto, ki sem jo tolikrat hodil, videl domače griče, travnike in vas. V očeh sem začutil solze . . . Ali so moji še doma? Kedo naj mi to pove? Naša senožet pod Stalom? Pogled!

Pogledal sem z daljnogledom. Gledal sem in gledal domov in da bi bila želja moč, bi ž njo začel vse, ki so

vdrl v naše kraje, po Nadiški dolini nazaj, odkoder so prišli in spet bi zavladal planinski mir in tiho veselje zadovoljstva in sreče v naših gorah.

Pogledal sem na Vrsno in videl Gregorčičev dom — niže ob Soči pa njegov poslednji dom — Sv. Lovrenca s pokopališčem, kjer čaka vstajenja. In spomnil sem se noči z zvezdami, gromom in bobnenjem in spomnil se njegove besede iz pesmi »Kje skopljesh si grob?«, kjer obljublja, da bo ob polnočni uri vstajal iz groba in pripovedoval svojim, kaj se godi po svetu in pod Krnom.

Z nagrobnega spomenika se mogoče še blesti »Naš čolnič otmimol« In Soča, njegova Soča, še teče in mi čakamo, da se spomni pevcvih besed in naročila, ki ga ji kličejo mi vsi —

V zraku čudno brnenje. Prej ko sem zagledal zrakoplov, sem bil med obrambnim ognjem z desne in z leve. V zraku kolobarčki, v zraku gromenje in brnenje, iz zraku do zemlje kakor tulenje steklih psov, ki so ga povzročale vrste šrapnelov.

Zrakoplov plava dalje. Izginil je za gorami na Kranjsko — ranjen orel, ki je padel v Bohinjski Bistrici na tla. Naše planine niso zanj!

Nato mir.

Poslovil sem se od domačih gor, dolin in krajev z željo, da bi mi jih ne bilo treba gledati v razdalji par kilometrov

zračne črte, temveč da bi šel domov kakor včasih in bi pozdravljal od kraja vse z vse večjo iskrenostjo in ljubeznijo kakor kdaj prej.

Grobovi junakov.

V dolini ob fronti. Kakor je bil na gori mir — tako je tukaj živahno vrvenje, kakršnega ni bilo gotovo nikdar in ga pozneje tudi ne bo.

Na pobočju hriba so tri mesta — mesta miru in pokoja. Vojška pokopališča. Kdo bi ne obiskal s svetim spoštovanjem in hvaležnostjo v srcu grobov junakov, ki so dali svoje življenje za naš dom?

Prišel sem na prvo pokopališče. Videl sem jih že na slikah, a da so grobovi padlih tako lepi, tako skrbno negovani, nisem mislil. Taki so ko na predvečer vernih duš — samo lučk ni. Na vsakem grobu lesen križ s kositerno ploščo, v katero so vtisnjena imena junakov, tu dve, tu pet, tam deset imen: skupni grobovi. Imena so večinoma hrvatska, dasi je tudi drugih dosti. Na vzvišenem mestu se dviga piramida z napisom: »Svetovna vojna 1914—16. Padlim junakom« itd.

Pokopališče, kakor zgornje lepo ograjeno, grobovi skrbno urejeni, obdelani z zelenim drnom in po sredi križi iz belih drobnih kamenčkov, ko da bi skrbele zanje in jih negovale liubeče roke mater, žen, sester —

prosil ljudstvo, naj ne hodi gori. S težkim srcem so ljudje ubogali.

Dosedanje poškodbe na Gradu so težke. Kapelica sv. stopnic je razrušena, cerkev in nova hiša sta večkrat v polno zadeti, tudi romarska hiša in nova gospodarska poslopja so močno poškodovana. Podpisani je zadnjič maševal na Gradu 27. februarja letošnjega leta. Zaradi priljubljenosti, ki jo Grad uživa na Goriškem, pa upamo, da se bo vzdignil iz razvalin še lepši kot je bil. Gg. misijonarji sami so ustanovili 4. maja leta 1914. za opremo in oplešavo gradenskega svetišča »Društvo sv. Jožefa«, ki je potrjeno od c. kr. namestništva v Trstu. — Omenjam še, da gre sedanja bojna črta, mimo katere sem vsak dan hodil, ravno čez sredo gradenskega hriba.

Žalostna Mati Božja! Jutri je angelska nedelja; ta dan si videla pred seboj na Gradu vsako leto množice pobožnega ljudstva, ki so Te proslavljale, Te prosile pomoči in se veselile obletnice posvečenja Tvojeega svetišča. Posebno je ta dan veljal Marijinim družbam, ki so vsako leto prihiteli k Tebi, svoji Kraljici. Letos pa, ob tridesetletnici posvečenja, si osamljena, zapuščena, svetišče Tvoje preluknjano, vsa lepota mu je vzeta, okoli Tebe, vlada smrti, na Tvojem hribu se bore naši junaki, oko Tvojih častilcev se pa solzi, srce nam žalosti trepeče. Gradenska pota žalujejo, ker ni pobožnega ljudstva, ki bi prišlo k Tvojemu prazniku. O prežalostna Devica, potlaži nas v tujini! Gorečnejše Te bomo častili, lepše slavili, bolj posneli Tvoje čednosti, samo izprosi nam, da se vrnemo v našo lepo domovino, kjer edino nam sije solnce sreče. Pri Tebi, o Kraljica mučencev, so sedaj naše misli, k Tebi se dviga naše hrepenenje v noči naše žalosti, pripelji nas vse nazaj k Sebi, ne pripusti, da se kdo izgubi v tujini!

Goriški begunci.

(Izvirno poročilo »Slovenec«.)

Da se prepričam osebno o sedanjih in prihodnjih usodi goriških beguncev, zatekel sem se za par dni na Dunaj ter poročam v kratkem naslednje:

1. Vsi novejši goriški begunci, katerih je 6000 in kateri hočejo biti v državni oskrbi, morajo oditi v Lipnico, od koder jih 3600 odpeljejo v okraja Bruck in Gänserndorf na Nižnjem Avstrijskem v posamezne občine; ko se zgrade barake, pridejo vsi ti okoli novembra v barake v Bruck; že sedaj pa jih pride 200 v Bruck, 700 v Steinklamm, 1500 pa jih ostane v Lipnici. Begunci, ki so se nastanili na Goriškem ali na Kranjskem, ne morejo prejemati po sedanjih odredbah nikake begunske podpore, a tudi novejši begunci, ki so prišli sedaj na Štajersko, ne dobe tam podpore. Zato svetujem in priporočam vsem onim beguncem, ki se ne morejo sami vzdrževati, naj se oglase hitro za Lipnico, od koder pridejo hitro v spodaj navedene občine v okraju Bruck in Gänserndorf. Tudi tu velja izrek: »Kdor prej pride, prej melje.« Kdor pride kasneje, ostane v barakah.

2. Begunci, ki se lahko sami vzdržujejo ali ki imajo zadostno vojaško podporo, naj se ne oglašajo za barake ali za begunsko podporo, češ — vsled novih odredb — bom imel vojaško in begunsko podporo. Dveh podpor: vojaške in begunske ne prejme nihče. Ako je vojaška podpora nižja kot ena krona za osebo, prejme dopolnitev do ene krone in nič več. Begunci v barakah ne prejmejo ne begunske, ne vojaške

Sredi pokopališča spomenik: na meter visokem zidanem podstavku iz rezane kamna se dviga ozadje — stena, na kateri je velik lesen križ, s katerega gleda Križani na grobove... Nad križem streha in nad streho lina, v kateri visi zvonček, laška granata, ki poje ob grobu junakom z milim glasom srebrno pesem miru in — večnega življenja.

Tretje pokopališče, ki je prvo vsprejelo padle junake, je majhno.

Poslovil sem se od grobov junakov, želel jim večni mir in pokoj. Dokler se bodo dvigale naše gore in bo življenje po naših dolinah, ne bodo pozabljeni. Branili so nam dom in hvaležnost nam bo narokovala vse dni in vse čase ljubezen in spoštovanje do njih.

Junaki, padli ste za domovino in boste živeli kakor živijo Lakedemonci in klicali še poznim rodovom:

Dic, hospes, mundo non te hic vidisse
jacentes,
cum sanctis legibus patriae obsequimur!

Na krnskem pogorju.

(Pismo »Slovenec«.)

Počasi se bliža noč. Za gorami umira večerno solnce. Še enkrat se ozre nazaj in se mlo nasmehlja najvišjim gorskim vrhovom in potem izgine v plamtečem og-

podpore, ampak v barakah se jim dá stanovanje, obleko in hrano.

3. Kdor se more sam vzdrževati ali ima dovolj zaslužka, naj se ne oglašja za barake; ako bi ga hoteli spraviti tja, naj se izkaže, da ima dovolj denarja ali živeža. Najboljše je, da po par sorodnih družin skupaj živi, da si stroške zmanjšajo ter vzemo v našem nekaj zemlje ter jo hitro začno obdelovati.

4. Begunci se ne nastanijo po glavnih občinah, ob glavnih cestah, kjer je že itak veliko vojakov in tujcev, ampak naj gredo v stranske občine, na kmetije, kjer dobe ceneje stanovanje in tudi lažje žive; ponudijo naj se kmetom za delo.

5. Vlč. gg. duhovnikom iz izpraznjenih krajev nujno svetujem, naj se obrnejo do prevz. nadpastirja, da začno hitro izvrševati dušno pastirstvo v novih begunskih naselbinah ter so nesrečnim beguncem v podporo, v tolažbo, v nasvete. V tem oziru zasluži javno pohvalo gospod župan renški Stepančič, ki sam osebno naseljuje svoje občane po raznih krajih v Brucku ter zanje vsestransko skrbi. Za osrednji odbor na Dunaju so potrebni tudi trije slovenski duhovniki kot uradniki in delegati.

Vsi oni begunci, ki so že v novih naselbinah ali barakah, ne morejo kar tako lahko nazaj, ampak morajo dobiti za to posebno dovoljenje od deželne vlade in držati se predpisov za potovanje na Štajersko ali Kranjsko. Dovoljenje dobiti pa je težko ter je treba čakati po par mesecev.

Več o dijakih za v barake v kratkem! Iv. Rojec.

Seznam novih naselbin goriških beguncov.

Okraj Bruck na Litvi.

Železniška postaja Himberg; naselbina Himberg: 50 beguncev iz Podsabotina, St. Mavra, Grgarja; naselbina Rauchwinkel: 100 beguncev iz Solkana, Čepovana, Grgarja, St. Mavra, Kronberga.

Zel. p. Götzendorf; naselbina Götzendorf: 80 beguncev iz Solkana, Vrtojbe, Pevme, Prvačine; naselbina Pischelsdorf: 20 beguncev iz Bilj, Podgore, St. Petra.

Zel. p. Trautmannsdorf; naselb. Trautmannsdorf: 40 beguncev iz Prvačine, Kanala, Standreža, Šempasa; naselb. Sommerlein: 100 beguncev iz Podgore, Standreža, Gorice; naselbina Gallbrunn: 50 beguncev.

Zel. p. Sarasdorf; naselbina Sarasdorf: 30 beguncev iz Vrtojbe, Podgore; naselbina Stixneusiedl: 30 beguncev.

Zel. p. Wilfleinsdorf; naselb. Wilfleinsdorf: 50 beguncev iz Gorice, Ponikve.

Zel. p. Bruck; naselbina Arbesthal: 30 beguncev naselbina Gottesbrunn: 50 beg.; naselbina Höflein: 50 beguncev.

Zel. p. Schwadorf; naselb. Schwadorf: 35 beguncev iz Vrtojbe.

Zel. p. Margarethen a. d. M.; naselbina Moos: 30 beguncev iz Bilj, Prvačine.

Zel. p. Mauersdorf: 100 beguncev.

Zel. p. Pachfurt: 30 beguncev iz Renč.

Zel. p. Rohrau; naselbina Rohrau: 40 beguncev iz Renč, Gradišča; naselbina Gertaas: 30 beguncev iz Renč; naselbina Deutsch Haslau: 50 beguncev; naselbina Hollern: 50 beguncev iz Renč.

Zel. p. Mauswörth: 50 beguncev.

Zel. p. Maria Ellend: 15 beguncev iz Gorice.

Zel. p. Kroatisch Hasslau: 15 beguncev z Vogrškega, Vrtojbe.

Zel. p. Regelsbrunn; naselb. Schaumdorf: 30 beguncev.

Zel. p. Petronell: 50 beguncev iz Prvačine, Solkana, Pevme, Sovodenj, Kronberga.

Zel. p. Deutsch Altenburg: 20 beguncev; naselbina Hundstein: 50 beguncev iz

nju. Vse je tiho, samo lahen vetrč poje po skalnatem pečevju in tam doli po bregu v zelenem drevju skrivnostno pesem. — Temne sence — večerni mrak — se plazijo iz doline na vrh. Gorski velikani se zavijajo v plašč temne noči. Čuj! En strel na vrhu hriba — med oblaki. Dva, tri, — strela se množe, ročne granate padajo in strojnice se začno peklensko rogotati. Pok granat in brenčanje šrapnelov odmeva glasno med skalami. Izdajalec poskuša svojo srečo brez artiljerijske priprave kot ponavadi. Tukaj se ne odigravajo gigantični velikopotezni boji, gre se za male presenetljive napade zdaj na tem, zdaj na onem mestu. Vsaka skala ima svoj pomen. — A Italijan nima sreče. Branitelji, med katerimi se bojuje Pravica z zmagonosno zastavo, stoje kot zid. — Polagoma nastane zopet mir, mir, kot bi ne bilo človeškega bitja v bližini. Megle se kot veliki zmaji plazijo in ovijajo okoli vrhov. Samo včasih moti strel poljske straže sanje gorskih duhov in naznanja, da tudi tukaj čuva straža avstrijskih sinov. In tam zadaj se naša domovina mirno ziblje v spanju. Domovina, ti nam daješ moč premagati vse težave in ovire vojne med sovražniki. Tvoji smo, trpeti in umreti smo pripravljeni, da ti ostaneš slovenska, da ostaneš avstrijska. In kadar se povrne mir, takrat se vrnemo prepričani, da ni dežele tebi enake. Josip Lindič.

Standreža, St. Mavra, Podgore; naselbina Prellenkirchen: 50 beguncev iz Bukovice, Ravnice, Banjšice.

Zel. p. Wolfsthal: 50 beguncev iz St. Petra, Vogrškega, Doberdoba.

Zel. p. Berg: 30 beguncev iz Mirna, Gabrije, St. Ferjana.

Skupaj 1400 beguncev.

Vlč. gg. Ivan Rojec nam je poslal seznam novih naselbin goriških beguncev, ki se te dni tam naseljujejo; razume se, da se naselbine od dneva do dneva napolnjujejo.

Okraj Gänserndorf:

Železniška postaja Hohenau: 50 beg. Zel. p. Drössing: 50 beguncev; naselbina Waltersdorf: 100 beguncev.

Zel. p. Ringelsdorf: 50 beguncev.

Zel. p. Nieder-Absdorf: 50 beguncev.

Zel. p. Eichorn: 20 beguncev.

Zel. p. Zistersdorf: 100 beguncev.

Zel. p. Schönfeld: 30 beguncev; naselbina Laasse 60 beguncev.

Zel. p. Unter-Siebenbrunn: 50 beg.

Zel. p. Jedenspergen: 50 beguncev.

Zel. p. Dürnkurt: 60 beguncev; naselbina Waidendorf 20 beguncev.

Zel. p. Stillfried: 30 beguncev; naselbina Grub a. d. M.: 20 beguncev.

Zel. p. Angern: 50 beguncev; naselbina Mauersdorf: 100 beg.; naselbina Ollersdorf: 50 beg.; naselbina Zwerndorf: 30 beguncev.

Zel. p. Gänserndorf: 150 beguncev; naselbina Dörfles 20 beg.; naselbina Reyerdorf: 20 beg.; naselbina Schönkirchen: 30 beguncev.

Zel. p. Weckendorf: 60 beguncev.

Zel. p. Oberwenden: 20 beguncev; naselbina Baumgarten 50 beguncev.

Zel. p. Marchegg: 90 beguncev; naselbina Groisenbrunn: 50 beguncev.

Zel. p. Dobermannsdorf; naselbina Paltendorf: 150 beguncev.

Zel. p. Neusiedel: 40 beguncev.

Zel. p. Hauskirchen: 40 beguncev.

Zel. p. Prinzendorf: 60 beguncev.

Zel. p. Gr. Inzersdorf: 30 beguncev.

Zel. p. Loidesthal: 50 beguncev.

Zel. p. Sulz-Nexins; naselbina Ober-Sulz: 50 beguncev.

Zel. p. Hotenrappendorf: 80 beguncev; naselbina Kleinhaarg 20 beguncev.

Zel. p. Pyrawart; naselbina Kollenbrunn: 20 beguncev.

Zel. p. Gr. Schweinbart: 80 beguncev.

Zel. p. Auerstal: 50 beguncev.

Skupaj 2200 beguncev.

IZ Gorenje Branice.

Pismo beguncev iz Bilj, Renč in Mirna.

Vztrajali smo do skrajnosti. Šele, ko so nam pričele frčati krogle iz sovražnih pušk v hiše, se ob Vrtojbi podile naše in sovražne patrolje, in nam slednjič tudi vojaška oblast zaukazala umakniti se, smo šli s krvavečim srcem. Nekateri, ki so se le malo mudili, rešili niso nič drugega kot golo življenje in obleko na sebi. S solznim očesom smo se ozirali na porušene domove, na vinograde in polje, trud in delo cellega leta.

Ustavili smo se v Rihemberku, pa tudi od tam smo morali naprej, ker ni bilo prostora. — Prišli smo v Gorenjo Branico, kjer smo bili s sočutjem sprejeti. Tu nas je torej večina. Malo jih je ostalo v Dolenji Branici, nekaj pa jih je šlo še naprej na Goče in Erzeli.

V Gorenji Branici smo gospodarji: Franc Klančič s celo družino v vasi Kodreti št. 14, p. Stanjel. Lešton Avguštin z družino 5 oseb. Silič Janez z družino 4 osebe. Žigon Franc z družino 7 oseb. Leštan Urša z družino 5 oseb. Boštjančič Urša z družino 2 osebi. Cotič Janez z družino 6 oseb. Masten Rudolf z družino 5 oseb. Perčič Karolina z družino 2 osebi. Martinuč Tomaž z družino 2 osebi. Mozečič Anton z družino 7 oseb. Šoban Martin z družino 7 oseb. — Iz Renč: Moderc Franc z družino 8 oseb. Fajt Jože z družino 5 oseb. Gorjan Marija z družino 7 oseb. — Iz Mirna: Drufovka Frančiška z družino 7 oseb. Lukežič Jakob z družino 6 oseb. Nemec Jožef z družino 8 oseb. Nekaj družin je tudi iz Vrtojbe. — Tu se nam ne godi slabo. Večina smo rešili še toliko živeža, da se preživimo. Tudi nekaj živine smo v naglici odpeljali, da imamo za otročiče prepotrebne mleka. Delamo pa tudi pri gospodarjih in radi dajo hrano.

Za naše dušno življenje je popolnoma poskrbljeno. Vsaki dan imamo priliko iti k sv. maši, ker smo tik ob cerkvi.

Tudi sv. zakramente prejemati imamo lepo priliko vsaki dan, kdor ima le količjak dobre volje in se zaveda bridke svoje usode. Mnogo naših deklet je bilo v Marijini družbi. Tudi tukaj bodo imele najlepšo priliko izpolnjevati družbena pravila. Tudi za otročiče bo poskrbljeno v šoli in cerkvi posebej še za krščanski nauk. Samo eno prosimo za sedaj: dobrotnega Boga in Marijo na Sveti Gori, da moremo vsaj tu ostati, dokler ne pride zaželeni, srečni dan, da se vrnemo, četudi v porušene hiše, pa vsaj v svoj rojstni kraj. »O moj mili dom, kdaj te zopet videl bom!«

Od tu pošiljamo prisrčne pozdrave svojemu dušnemu pastirju č. g. Zamarju in g. županu Saunig-u. Pozdrav tudi vsem prijateljem in znancem. Na svidenje!

Silka z bega.

(Izvirno poročilo »Slovenec«.)

Prišla je begunka po podporo. Ko sem jo izpraševal, od kje je, kako se piše itd., sem izvedel, da je iz Bilj. Da bi me prepričala, da je potrebna podpora, mi je pripovedovala:

»Dne 6. avgusta smo izvedeli, da so se približali Italijani Gorici. Podrobnosti nismo še vedeli, pač pa smo slutili, da bo treba kmalu zapustiti domačo zemljo in oditi v nepoznano tujino. S strahom smo pričakovali onega trenutka. Prevzemala sta nas strah in obenem upanje, o katerem smo pa vedeli, da je prazno. Začeli smo počasi spravljati skupaj, kar je bilo možno in potrebno. Po celi vasi je vladalo veliko razburjenje in grom topov je to še povečeval. Može je cele občine so stopili skupaj in se posvetovali, kaj storiti. Eni so bili za to, da se odrine, drugi pa so hoteli še vztrajati. Dva dni je trajala ta negotovost. Kar pride ob 9. uri zjutraj orožnik in nam da povelje, da moramo takoj odriniti. Postali smo begunci in naša usoda je bila zapečatena.

Prišel se je beg. Odigrali so se pri zori, ki jih tu ni mogoče popisati. Iz vseli hiš so vrel ljudje v rokah s tem, kar so v naglici pograbili. Nekateri, ki so bili že pripravljeni, so vendar rešili nekaj imetja. Drugi pa nič. Tu si videl pripravljene vozove in nanje so nalagali ljudje, kar so v nalič pač mogli.

Nekaj hišne oprave, nekaj posode, obleke, perila, nekateri celo nekaj živeža. A malo je bilo takih; večina jih je prišla ob vse. Odrinili smo. Srce se nam je trgalo, ko smo zapuščali imetje, živež, vse svoje življenje. Nekoliko živine smo spravili s seboj, drugo pa smo bili prisorani prodati brezvestnim kupcem pod ceno.

Zasliši se rezek žvižg — pok. Kaj se je zgodilo? Pri našem sosedu je udarila 28 cm granata ravno v onem hipu, ko je odhajal. Njega in ženo je vrgla ob tla, hčer težko ranila, sina pa pokrila z zemljo, da se je revež komaj izkobilal izpod ruševin. Pripravljena živina in vozovi je bilo pa uničeno. Oprava, vse kar je bilo naloženo, je postalo žrtev plamena. Tako je postal imovit mož naenkrat berač.

Tu nas je vse tako pretreslo, da smo takoj odrinili. Revežu smo takoj priskočili na pomoč. Čeravno smo bili sami potrebni tolažbe in pomoči, mu je vendar vsak pomagal po svoji moči.

Šli smo. Ko sem še bila majhna in sem še hodila v šolo, smo tam čitali o groznem begu francoske armade iz Rusije. Takrat si nisem mogla predstavljati, kako bi to bilo; a sedaj vem! Napol opravljeni, brez imetja se potepati po svetu, je hudo. Na poti smo srečavali ljudi, katere je zadela ista usoda. Tu je nesla mati malega otroka na roki, za drugo pa so se je držali trije drugi. Jokala je in s solzami je pojila trnjevo pot življenja, po kateri je hodila. Tam zopet vidimo priletneža moža, ki žene svojo v mal voz upreženo živino in na vozu sedi njegova družina in zre strmeč pred seboj, nevede, kaj se godi okrog nje. Vpitje, vrvenje, ropotanje je tako, da človek sebe ne sliši. Vmes pa treskanje in pokanje laških granat, ki so še tu uničevale ubogo ljudstvo.

Bližali smo se Prvačini. Mi smo hodili bolj zadaj. Za nami pa je šel mož s svojo ženo in taščo, staro 90 let. Mož in žena sta nesla vsak v eni roki nekaj malega blaga, z drugo pa sta podpirala starko. Počasi so se pomikali naprej. Kar naenkrat prižvižga granata in eksplodira 20 korakov za onimi. Prestrašeni se ozremo in vidimo one zavite v oblak prahu. Zgodilo se jim hvala Bogu ni nič, a prestrašila se je starka tako, da je omedlela; in zavedla se ni do Ljubljane.

Šli smo dalje. Kar se zasliši nad nami ropotanje; laški zrakoplov nas je zasledoval. Nastala je grozna panika. Otroci so jokali, žene begale; vse je izgubilo razsodnost. Videli smo še, kako je letel dalje in pustil za seboj sled — bombe. Žvižganje in sikanje jih je spremljalo; grom in tresk — cel spreved se je ustavil. Povedali so nam takoj, da je Lah spredaj vrgel bombo na cesto, ranil nekaj ljudi, ubil dva vola, zažgal vozove in skopal na cesti takoj jamo, da smo morali čakati eno uro, da so vojaki za silo popravili cesto.

Tako je šlo celo pot dalje. Prispeli smo v Rihemberk. Oddahnili smo se, ko smo sedli na vlak. A nekatere je še tepla usoda. Ko so dospeli na kolodvor in hoteli zasedeti vlak, uničile so jim še v zadnjem hipu granate rešeno imetje. Neizmerno je gorje.

Hudo je biti begunec in navezan biti na milost in dobrosrčnost ljudi, a najdejo se blage duše, ki čutijo z nami. ...

In odšla je molče s solzo v očesu.

J. B.

S Tolminskega.

(Izvirno poročilo »Slovenca«.)

re, tako nepremagljiva je tudi naša fronta na Tolminkem. Tiste dni, ko je več dni grmelo in bobnelo pri Gorici, ko smo zvedeli žalostno vest o razdejanju in padcu Gorice, tedaj smo se tudi pri nas bali, da se bo morebiti treba umakniti z domače grude. Pa so šli tisti dnevi naprej, pri nas je ostalo vse pri starem, ljudstvo se je zopet umirilo in opravičeno upamo, da »mi pa ostanemo, kakor smo b'li.« Najbrže se tudi Lahi sami ne vdajajo pred praznim upom, da bi mogli potisniti nazaj junake naših planin, zato tod tudi niso napadali s tako silovitostjo kakor pred Gorico in na Krasu.

Malosrčnost in pesimistično presojevanje položaja smo vrgli od sebe! Človek, ki potuje v ozadje, v središče Kranjske, se mora res čuditi, da se tam daleč proč od fronte nekateri tako bojijo in čutijo tako malo varne... »Tolminski ljudje« so vse bolj pogumni kot naši sosede. Prid' se Kranjec les učiti! Pa tudi spričevala indolence, lenobnega nazadnjaštva ne zaslužijo. Tisti tujec, ki jih je v nekem nemškem listu opisal kot take, je vse drugo nego dober poznavalec naših krajev, naših ljudi in razmer.

B.

Svele Višarje v avgustu 1916.

(Jernej Hafner.)
(Konec.)

Oltarji so poleg ogrodnega zidovja edino, kar ni popolnoma porušeno. Glavni oltar ima docela razbito mizo, srednjo stopnico prelomljeno in izvrženo, nekaj manjših kamenitih okrasov okrušenih, nekamenito okrasje uničeno. Pač pa stoji stebričevje, pod stropom samevata očrnela angelčka, ki preplašeno in žalostno gledata na razdejanje pod seboj. Tudi zelo preprosta slika početka višarske božje poti v glavnem oltarju (prikazen Matere božje pastirju med ovčami), risana (menda) na pločevino, je nepoškodovana, nekoliko začrnela. Za oltarjem vise še tri črne podobe, dve leseni nogi in kitica belih las; na evangelijski strani slone tri berglje in pod stropom visi slika »Ecce homo«. Železna ograja okrog oltarja je nepoškodovana, le les obhajilne mize je tuintam od ogorkov ožgan. Po tleh okrog oltarja leže med ometom: polomljeni kameniti angelčki, kite las, okvirji slik, pločevina in drugi ostanki okrasja, kilni pasovi. — Oltar na evangelijski strani v ladji (Zavetnica Marija) ima razbito mizo in angelčke ob strani; tudi nekaj kamenčkov iz tlaka na mozaiku je izpadlo. Sicer pa je oltarna slika v celoti ohranjena, ravnokotno kipa apostolov ob strani. Sv. Pavel ostro gleda (skozi obok k kapeli sv. Jožefa in podrti steno) k Italijanom na Mittagskofel in drži proti njim na meč podprto knjigo, v kateri se bere latinska vrsta 13. iz 1. lista do Korinčanov, XIII. poglavje: »Zdaj pa ostanete vera, upanje in ljubezen, to troje; največja med njimi pa je ljubezen.« Izpod njega pa žuga z desnico v isto smer, od svojega mesta odtrgani, basreliefni angelček iz kamna. Sv. Peter trdno drži ključ nebeškega kraljestva in se z nevoljo v obraz obrača proč od Lahov, ne pravi pa nič. Na ta oltar Lahi gledajo z daljnogledom. Morebiti je tudi kateri tistih, ki so podpisani po stenah višarskega svetišča, zdaj tam na nasprotnih višinah. Bog vé, če mu ni hudo pri srcu in sram v licu, ko gleda na razvaline Svetih Višarj. — Oltar sv. Ane v levi kapeli, basreliefni marmor je ohranjen, le kosce okvirja je odbit, miza in stopnica okrušena. Kakor živa slika iz prihodnosti, ko bo krščanska slovenska mati iz zgodovinske knjige o slovenskih božjih potih pripovedovala mali hčerki o tisti hudi vojski, ko so sovražni Lahi podrli s kanoni Marijino hišo na Svetih Višarjah, a so jo po vojski verni, požrtvovalni Slovenci iznova, še lepšo, postavili. Ravno tako stoji oltar sv. Jožefa v desni kapeli, le okvir in miza malo okrušena, četudi so stene te kapele največ trpele. Naj bi vplivala ta čudovito ohranjena basreliefna, marmornata slika, ki predstavlja sv. Jožefa, nagnjenega z žago v roki nad desko, ki jo drži detinski Jezušček, na slovensko ljudstvo po vojski in je nagnila, da z marljivostjo, vzlic svoji revščini, postavi novo cerkev, v vzpodbudo zanamcev k pridnosti in pobožnosti očetov. — Prižnica iz marmorja je najbolje ohranjen predmet v cerkvi. Ostala je čisto nepoškodovana, le sklepni kamenčki nad ploščami z evangeliisti in napisu so odleteli (najbrže od zračnega pritiska granat), izvemši onega nad evangelistom sv. Matejem. Lesena strešica nad prižnico je zgorela. Začudenje vzbuja dejstvo, da so pri tolikem razdejanju ostali vsi oltarji v glavnem ohranjeni. Nikjer ni najti nobenega kosa izstrelkov, ki so požgali in porušili svetišče. Zato sem si nabral — Kropar — poln žep žrebljev za spomin in odpustke s Svetih Višarj za sorodnike; bolj primernih predmetov ni bilo najti. — Okoli cerkve leže deščice od zgorele strehe, ogorelo tramovje in kameenje. Pokopališče je nedotaknjeno. Hiše so

skoraj vse zgorele in deloma porušene, vse lesovje, celo stropi, iztrgano; le zadnja hiša proti Zabnicam ima nepoškodovano streho. Župnišče je znotraj zelo opustošeno, streha odtrgana, a zidovje nepoškodovano.

Razgled je bil ta dan krasen. Posebno učinkovit je bil pogled na Mangart v zahajajočem solncu. Trdno, mirno in mogočno je stal sivi očaj pod rdečim oblakom. Naj izprosi višarska Mati božja pri Vsemogočnem, da bo tudi rod njenih vdanih vdanilcev tako trden ostal v službi božji in v obrambi domovine!

Noč se je bližala, ko je pripomnil k moji razlagi o gorah Šgiritus, da ga zebe in je pozno. Urno sva skočila po bregu proti Zabnicam. Drugo jutro po prvi službi božji pri barakah, kamor so tudi prišle nekatere ženske in otroci, ki še prebivajo v teh grapah, sva pospravila mašno pripravo zopet v nahrbtnik in šla poldruugo uro dalje ob potoku na senožeti v gozdnatem pogorju med Kanalsko in Ziljsko dolino. Tam prebiva kakih 25 družin iz Zabnic, daleč od cerkve. Tuintam zaide k njim kak vojaški duhovnik, da jim mašuje. Zlasti so bili veseli, ko so po dolgem času slišali pridigo v materni slovenščini in pa po Sv. Višarjah so povpraševali. Bog jih usliši in nam kmalu podeli zmagovit mir! Hišo višarske Marije pa naj bi kmalu postavili, okrasili in vneto obiskovali krščanski Slovenci vseh pokrajin!

Rumunija.

Na svojem popotovanju v Carigrad leta 1907. sem šel s Sedmograškega preko Bukarešta proti Črnemu morju in sem videl precejšen del rumunske dežele. Po svojih izkušnjah in svojem sedanjem proučevanju rumunske politike sem napisal naslednji članek o rumunski kraljevini.

Kakor vsi balkanski narodi, so bili tudi Rumuni, odkar so se ta naselili, pod vplivom tega ali onega zmagujočega naroda in so se mešali s sosednimi narodi, zlasti v verskem, kulturnem in jezikovnem oziru. Rumuni so potomci Dakov in Tračanov. Zasedli so ozemlje v Moldaviji, Vla-hiji in Sedmograški, na katerem še danes živijo, na severu so prišli med Mažare in na jugu med Bolgare in so prejeli kakor miren pastirski narod od njih kakor od močnejših in bojevitejših sosedov mnogo njihovih besed, navad in pobožnosti, da, i krvno so se spajali z njimi.

Ko so Bolgari v 12. stoletju ustanavljali v drugo veliko Bolgarijo, se jim je to posrečilo s pomočjo pastirskih vlaških plemen, tako da se je nova država nazivala bolgarsko-vlaška. Od te dobe se prvič srečavamo v povestnici z daškimi Rumuni. Kako pa so bili Rumuni odvisni od Bolgarov, je vidno iz dejstva, da se v rumunskem jeziku nahaja dobra tretjina bolgarskih besed, da je imela njihova najstarejša literatura popoln značaj cerkvene bolgarske literature in da so se do polovice 19. stoletja posluževali staroslovanske bolgarske pisave cirilice. Ko sta v 18. stoletju Moldavsko in Vlaško postali vazalska turška država in je bila njih uprava izročena v roke grških sultanovih namestnikov »gospodarjev«, ki so bili iz najslavnejših bizantinskih družin, je grška kultura močno vplivala na rumunski narod.

Le iz obeh navedenih odvisnosti od Bolgarov in pa od Grkov nam je umevno, da se nahaja precejšnje število Rumunov med njimi, posebno v Makedoniji, ki se imenujejo Arumuni, Kucovlahi, Cincariji ali Vlahi. Ko so v 19. in 20. stoletju začeli Rusi vojske proti Turkom na Balkanu pod pretezo, da rešijo tamošnje narode turškega jarma, so prišli tudi Rumuni v nekako rusko odvisnost, zlasti ko se je Besarabija pripojila k Rumunski. Ko so Rusi leta 1877. napadli Turke in je edino rumunska armada rešila Ruse poraza, je postala Rumunija s šentštefanskim mirom po berlinskem dogovoru sicer samostojno kraljestvo, a je prišla vsled ruskih diplomatskih spletk ob Besarabijo. Ali po tej začasni izgubi bogate Besarabije se ni Rumunija doslej odpovedala svojim nadam in pravicam do besarabskih pokrajin.

Rumunija, dasi pretežno ravna dežela, kjer se prebivalstvo živi s poljedelstvom, je edina država na Balkanu, kjer prevladuje politično nadvlada in gospodarska moč plemstva, bojarjev, ki imajo v posesti ogromne latifundije, kakor tudi mestnega prebivalstva, ki tvori jedro rumunske inteligence. Vsled tega sta tudi v Rumuniji dve zbornici, kakor nikjer drugje na Balkanu. Tam ni samostojnega kmetijskega stanu po našem naziranju, ki bi imel svobodno zemljo in politično pravdo. In zaradi tega ni nobena odločitev o usodi domovine, države in naroda v njegovih rokah, temveč v rokah bojarjev in meščanov.

Ti uprav razsodni činitelji v narodu so se dali omamiti v poslednjih letih po francoski kulturi. V vsem čuvstvovanju, težnjah in njih izobrazbi diha francoski duh. Francija jim je postala narodni vzor in Pariz ideal slednjega rumunskega razumnika, ki si nobene reči na svetu bolj ne želi, nego videti Pariz in preživeti nekoliko dni v pariškem vzduhu. Kai čuda potem, da se

daj v vojski kaže rumunska inteligenca, dijaštvo in profesorji toliko simpatij do čveterosporazuma, da se vrše manifestacijski shodi in demonstracije, da bi se Rumunija zapletla v vojsko in se pridružila ententi. O tej veliki naklonjenosti do Francije se ni vedelo, da, celo v Franciji sami je niso poznali.

Rumunija se je nahajala v sedanjí vojski drugič na razpotju. Ko so Rusi leta 1914. pritiskali na Krakov in zasedli gorate Karpate, je diplomacija čveterosporazuma nagovarjala Rumunijo, da bi se odločila za čveterosporazum. Ali Rumunija se takrat ni odločila, ampak je ostala v svoji nevtralnosti, stalno zagovarjajoča oportuno politiko zunanjih reči.

Rumuni se bahajo, da so najštevilnejši na balkanskem polotoku, ki hočejo to dominirajoče stališče ne samo obdržati, temveč tudi povečati in razširiti. In to se more po njih sodbi izpolniti, izpolniti, kar so že zdavnaj želeli, da dobijo vnovič Besarabijo in se razširi rumunsko kraljestvo z Bukovino in Sedmograško. Vse to so tudi zahtevali od entente že izprva, ki pa jim ni hotela ničesar dati od svojega, temveč samo od tujega. Pri odločitvi Rumunije je neizmerno važen ne samo politični narodni moment, temveč tudi gospodarski in agrarni. Če bi bil zaprt Bospor in Dardanele, bi bila popolnoma ustavljena trgovina in izvoz najvažnejših pridelkov v tujino, žita, ki se je dve leti pridilo in maličilo po kolo-dvorskih pregrajah in v primorskih pristanišjih, s čimer so bojarji veliko škodo trpeli. Tudi trgovina s petrolejem, lesom in usnjem je popolnoma prestala. In pri tej priliki sta ponudili Nemčija in Avstrija Rumuniji od pomoč ter sta kupili za drage denarje žita in drugih reči, dasi je tudi Anglija v zlatu, ki ga je vnaprej plačala, sklenila trgovsko pogodbo za večjo množino žita v znesku 350 milijonov, katero bi izročila baje šele po vojski. S tem se je situacija za Rumunsko zelo izboljšala. Stare zaloge poljskih pridelkov so bile prodane Nemčiji in Avstriji in nove je Anglija že naprej plačala. Duša rumunska, kaj hočeš še več? Bojarji so napravili imenitne kupčije z žitom pri obeh vojskujočih se skupinah. Zdaj si pa domišljajo, da je prišla doba, napraviti še lepšo kupčijo v narodnem in gospodarskem oziru.

Da bi bolje umeli rumunsko politiko, je treba pripomniti, da velika Rumunija noče imeti sebi enakega nasprotnika in sosedu na Balkanu, kakršen ima biti v bodoče bolgarska kraljevina. Ob koncu sedanje svetovne vojske se iznova kaže stari antagonizem Rumunije napram Bolgariji, kakor se je pokazalo ob poslednji balkanski vojski. Svetovna vojska je vsekako tudi balkanska vojska, ali o miru ne bo tedaj odločeval Bukarešt.

Enkratna draginjska podpora za vpokojene državne uslužbence, oziroma za njihove vdove in sirote.

V pojasnilo interesiranim strankam se nam poroča od c. kr. finančnega ravnateljstva v Ljubljani sledeče:

Pravico do enkratne podpore imajo samo v gotovi plačilni razred uvrščeni državni uradniki ter državno učiteljsvo v pokoju, dalje v kategorijo slug in delavstva spadajoči vpokojeni državni uslužbenci kakor tudi njihove vdove in sirote, vsi pa le tedaj, če uživajo normalno (morebiti z milostno doklado povišano) pokojnino ali preskrbovalnino do gotove višine. Pravico imajo torej tudi v kategorijo slug uvrščeni davčni eksekutorji, pomožni sluge, solinski ter gozdni delavci, tobačni delavci in delavke ter njihovi ostali, katerim se je priznala pokojnina ali preskrbovalnina na podlagi za dotično kategorijo posebej izdanih določb. Nasprotno pa nimajo nobene pravice do podpore vsi tisti, ki dobivajo miloščino. Načeloma imajo pravico do podpore le stranke s pokojnino, ki nimajo nobene premoženja. Zato pa morajo le-te preskrbeti na svojih pismenih prijavah (prošnjah) pri občinskem uradu svojega stalnega bivališča (v Ljubljani na mestnem magistratu) potrdilo, da so brez premoženja. Tako opremljene pismene, nekolekovane prijave naj stranke vložijo pri tistem finančnem ravnateljstvu, od čegar računskega oddelka se jim nakazuje pokojnina. Pri c. kr. finančnem ravnateljstvu v Ljubljani naj priglase torej svojo pravico do podpore vse tiste osebe, katerim nakazuje pokojnino c. kr. finančni računski oddelki v Ljubljani, to je vselej, če ima izročeni knjižni izvleček na sprednji strani spodaj v sredi besedo »Krain« (Kranjsko) ter na zadnji strani vabilo, naj se naznanjajo izpremembe stanovanja temu uradu.

Najvišji znesek letne pokojnine ali preskrbovalnine z morebitno milostno doklado vred, do katerega se dovoli enkratno podporo, znaša: Za državno uradništvo in učiteljsvo, ki je uvršče-

no v gotovi plačilni razred 3000 K (podpora 252 K), za njihove vdove 2400 kron (podpora 204 K), za poduradnike in sluge, za moštvo varnostne straže (policije), za finančno stražo in orožništvo, za paznike v kaznilnicah in jetnišnicah, za pisarniške oficijante, davčne eksekutorje in pomožne sluge 1500 kron (podpora 120 K), za vdove teh uslužbencev 600 K (podpora 72 K), za uslužbence, ki spadajo v kategorijo delavstva 600 K (podpora 96 K), za vdove takih uslužbencev 600 K (podpora 60 kron) ter za sirote po državnih uradnikih ali državnem učiteljsvu sirotnina 1200 K (podpora 96 K) ali pa vzgojevalnina 480 K (podpora 60 K). Za sirote vseh drugih uslužbencev znaša podpora pri sirotnini 48 K, pri vzgojevalnini 36 K za vsakega otroka.

Če pa presega pokojnina drž. uradnika znesek 3000 K, pa je vendar nižja kot ta znesek s podporo vred, torej nižja kakor 3252 K, tedaj gre temu uradniku podpora v izmeri razlike med njegovo pokojnino in zneskom 3252 K. Prav tako dobi vdova po drž. uradniku, če je njena pokojnina višja kot 2400 K, pa ne presega vsote 2604 K, podporo v izmeri razlike njene pokojnine in zneskom 2604 K. Podobno velja za vse druge kategorije. Glede sirot je treba pripomniti, da dobe podporo samo, če niso še dopolnile 14. leta.

Kako podporo se bo izplačalo državnim uslužbencem v pokoju, ki ne spadajo v nobeno izmed zgoraj navedenih kategorij (kakor: postarji, poštni oficijantje in drugi), dosedaj še ni izdanih nobenih navodil.

Konečno se stranke nujno vabijo, da vložijo nemudoma svoje, po občinskih uradih glede uboštva zanesljivo potrjene prijave, da se bo moglo podpore tem preje izplačati.

Nov položaj na Balkanu.

Major Morath piše o Balkanu v »B. T.« tako:

Vojni položaj na novem bojišču na ogrsko-rumunski meji se je razvil tako, kakor so pričakovali vojaški krogi. Orjaški ruski naval proti monarhiji in verolomstvo italijansko sta otežkočila našemu zavezniku, da bi bil obdržal močnih sil v opazovanje Rumunske na Sedmograškem in v južni Ogrski. Vendar so bili na Dunaju in v Budimpešti previdni dovolj, da niso kratkoma zaupali licemerski Rumunski. Nam že davno dobro poznati vojskovodja Pflanzer-Baltin je prevzel ureditev mejne obrambe.

Le-ta se je morala zadovoljiti le s tem, da je opazovala mejo in zbrala mejne straže na prehodih, zakaj stalnih utrdb tam ni bilo. Že prvotno vojno vodstvo našega zaveznika ni nameravalo držati se pri morebitnem spopadu z Rumunsko natančno mejne črte, temveč pripraviti odpor na okrajšani fronti. Sedmograška meja je na najvišjem delu proti vzhodu iztegnjen lok in v tem loku stoji Kronstadt.

Ker so mogli Rumuni pripraviti pohod v Moldavi, v veliki in mali Valahiji že v miru, so preskrbeli lahko tudi vse prelaze s prodiralnimi četami. Zato so lahko prekoračili mejo od bukovinske fronte do Donave. Rumunska pomeni hipoma veliko vojaško premoč, zato so bili zavezniki prisiljeni že po prvih praskah, da so se umaknili nazaj v določene obrambne postojanke. Rumunske čete so se združile po načrtu z ruskimi ter se priklopile carjevi armadi bukovinski. Kako velika je ta ruska vojska, ki ima, pomešana z rumunskimi silami, napasti Ogrsko od vzhoda in jugovzhoda, da nes ni mogoče pregledati.

Druga ruska armada, ki se je že v juniju zbrala pri Reni na levem Prutovem bregu, ima po nevtralnih zapiskih četrtr milijona mož, katerim se je baje pridružilo še 60.000 Srbov. Pravijo, da ta vojska že napreduje na Dobrudžo. Če je to res, je jasno, da se hoče lotiti bolgarske deželne meje med Donavo in Varno.

Rumunska armada se ni vrgla z vso silo na Ogrsko. Vsaj ene čete, ki morajo varovati Bukarešt, so morale zaostati, ter one, katerim je izročeno varstvo 600 km dolge rumunsko-bolgarske meje, raztezajoče se ob Donavi od Oršove dalje.

Ta meja je Bolgarom ugodnejša kot Rumunom, ker je severni donavski breg višji in ker močvirja branijo prehod rumunskim četam proti jugu prav izdatno. Ruska ofenziva proti Bolgariji pa je vobče lažje mogoča, ker je deželno mejo ob Dobrudži braniti težko. A mali, osrednji in zapadni Balkan nudijo tudi majhni bolgarski vojski precejšnjo odporno moč.

Ni še gotovo, na kateri črti se bodo borili Bolgari. Tudi moramo še potrpeti, da vidimo, ali bodo nadaljevali nemško-bolgarsko ofenzivo proti četverozvezni armadi na Balkanu ob sedanjih vojaško-političnih razmerah, ki niso jasne. Bomo šele videli, ali bodo generalu Sarraillu dali iznova odločilo, ali ga stisnili, ter ali se čutijo dosti močnejši, da bi opravili najprej s tem delom sovražnih sil. Mogoče je, da je odvisen sklep o tem od nejasnega političnega položaja na Grškem. A na Nemškem ne ve nihče, ali bodo prisilili politična rovanja Venizelosova Grško, da se pridruži ententi. Pametno je, da si mislimo to možnost. Zakaj kraljeva moč je manjša vsak dan. Ali pa ima armada, ki prime za orožje v takih nasilnih razmerah, kaj dosti operacijske vrednosti, je drugo vprašanje, ki je lahko zanikamo.

Koliko vojnih napovedi je že sedaj?

Število vojnih napovedi se množi. Dosedanje vojne napovedi so sledile v sledečem redu:

28. julija	1914	Avstrija Srbiji;
1. avgusta	1914	Nemčija Rusiji;
3. »	1914	Nemčija Franciji;
3. »	1914	Belgija Nemčiji (odklonitev nemškega ultimata);
4. »	1914	Anglija Nemčiji;
6. »	1914	Avstrija Rusiji;
6. »	1914	Srbija Nemčiji;
7. »	1914	Črna gora Avstriji;
9. »	1914	Črna gora Nemčiji;
10. »	1914	Francija Avstriji;
12. »	1914	Anglija Avstriji;
23. »	1914	Japonska Nemčiji;
24. »	1914	Avstrija Japonski;
28. »	1914	Avstrija Belgiji;
2. novemb.	1914	Rusija Turčiji;
3. »	1914	Črna gora Turčiji;
3. »	1914	Japonska Turčiji;
5. »	1914	Anglija Turčiji;
5. »	1914	Francija Turčiji;
7. »	1914	Belgija Turčiji;
7. »	1914	Srbija Turčiji;
23. maja	1915	Italija Avstriji;
21. avgusta	1915	Italija Turčiji;
14. oktobra	1915	Bolgarija Srbiji;
15. »	1915	Anglija Bolgariji;
16. »	1915	Francija Bolgariji;
18. »	1915	Italija Bolgariji;
22. »	1915	Rusija Bolgariji;
9. marca	1916	Nemčija Portugalski;
27. avgusta	1916	Italija Nemčiji;
27. »	1916	Rumunija Avstriji;
28. »	1919	Nemčija Rumuniji;
30. »	1916	Turčija Rumuniji;
1. septemb.	1916	Bolgarija Rumuniji.

Skupno torej 34 vojnih napovedi.

Izpraznitev Sibinja (Hermannstadta). - Poraz Rumunov pri Oršovi. - Novi ruski napadi v Bukovini in v vzhodni Galiciji.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Bojna črta proti Rumuniji.

Dunaj, 1. septembra. Uradno se poroča:

Pri Oršovi in pri Herkulesfürdö smo tudi včeraj odbili sovražnika. Sicer se niso nikjer drugje razvili večji boji.

Vsled splošnega položaja smo že predvčeršnjim izpraznili Nagy-Szeben in Seps-Sz. György.

Bojna črta generala konjenice nadvojvode Karla.

V Bukovini in v vzhodni Galiciji so Rusi pričeli zopet napadati. V Karpatih pod Stanislavovom smo jih povsod odbili.

Severno od Dnjestra v kotu izliva Zlote Lipe je napadel sovražnik na 24 km široki bojni črti. Severno od Mariampola in pri Zavalovu so se izjalovili vsi naskoki. Pri Horozanki je bila naša črta potisnjena čez kraj nazaj.

Pri Zborovu smo s protinapadom ustavili močan ruski napad, potem ko je priporil omenjeni krajni uspeh.

Vojna skupina maršala princa Leopolda Bavarskega.

Armada generalnega polkovnika Böhm-Ermolli je preprečila pri Perepelnikih ruski sunek.

Pri armadi generalnega polkovnika pl. Tersztyansky je vdrl sovražnik na posameznih mestih v našo črto. Protinapad nemških čet ga je zopet vrnil; tam smo ujeli 2 častnika in 407 moč.

Jugoahodno od Kašovke se je izjalovil sunek sovražnika.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 1. septembra. Veliki glavni stan:

Bojna črta maršala princa Leopolda Bavarskega.

Od morja do zahodno od Lucka se položaj splošno ni izpremenil.

Rusom se je južnoahodno od Lucka posrečilo, da so pridobivali na prostoru. Napadu nemških čet so se morali s težkimi izgubami zanje zopet umakniti. Ujeli smo dva častnika in 407 moč.

Danes zjutraj so iznova napadli, a smo jih odbili. Streljanje ruskega topništva se je precej poživilo med železnicami, ki vodijo med Brody in Tarnopolom. Ob južni železnici je sovražnik napadel. Pri Zborovu je dosegel na ozki bojni črti uspehe; sicer je bil deloma vržen s protisunkom nemških čet.

Bojna črta generala konjenice nadvojvode Karla.

Ljuti boji so se bili na 24 km široki bojni črti med Zloto Lipo pri Novu in Dnjestrom. V severnem delu tega odseka so se zrušili ruski napadi pred našo bojno črto. Bolj južno od tam smo morali nasproti sovražniku pritiskati nekoliko odnehati. Hrabri hesski polki so južno od Dnjestra v odseku Stanislavova zrušili naval Rusov. V Karpatih niso uspeli delni napadi sovražnika na Stepanski in južnoahodno od tam.

Južnoahodno od Šipota so vzhodnopruske čete popolnoma držale svoje postojanke nasproti naporom premočnih sil.

Prvi generalni kvartirni mojster: pl. Ludendorff.

× × ×

Pričakovani novi ruski naval se je pričel. Napadi sovražnika pa se raztezajo doslej le na del bojne črte od Brodov do jugozahodne meje Bukovine. Rusko vojno vodstvo hoče na ta način na eni strani preprečiti, da bi mi od tu poslali svoje čete kam drugam, na drugi strani pa spremljati in olajševati rumunsko ofenzivo. Sovražnik doslej ni imel uspeha. Samo ob Zloti Lipi se mu je posrečilo, da nas je na ozkem odseku nekoliko nazaj potisnil.

Izpraznitev obmejnega ozemlja Sedmograške, ki je izpostavljeno obkolitvi, se po načrtu nadaljuje. Čeprav se mora obžalovati, da se večja mesta prepuste sovražniku, vendar morajo vojaške zahteve v prvi vrsti priti do veljave. Bo že prišel čas, ko bo sovražnik zasedena mesta moral zapustiti in mogoče hitreje, kot jih je zasedel. Poizkusi sovražnika, da bi prodrl obrambno črto pri Oršovi, so se vnovič izjalovili.

× × ×

Hermannstadt.

Hermannstadt; ogrsko Nagy-Szeben; slovansko Sibinj, glavno mesto stolice Szeben, šteje 30.000 prebivalcev; 7000 manj, kolikor šteje Kronstadt. Hermannstadt, važno križišče, leži le 30 km od prelaza »Rdeči stolp« na rumunski meji. V mestu je sedež katoliškega in protestantskega škofa in pravoslavne nadškofa; dalje se je nahajalo tam armadno zborna poveljstvo. V Hermannstadtu imajo Nemci središče svoje gospodarske in znanstvene organizacije. Industrija je dobro razvita.

Sepsi-Szt. György leži severno od Kronstadta ob železniški progi. Šteje okoli 15.000 prebivalcev, po večini Rumunov.

× × ×

Rumunski poraz pri Oršovi.

Budimpešta, 31. avgusta. Z južnega Ogrskega se poroča, da so bili Rumuni pri Oršovi težko poraženi.

Vojska na Sedmograškem.

Budimpešta, 1. septembra. »Budapesti Hirlap« poroča iz Kološa: Z vojaške strani se izjavlja, da so vse ukrenili, da bodo potisnili Rumune z Ogrske zemlje. Napoveduje se, da bodo ogrsko ozemlje kmalu popolnoma očistili od sovražnika in prenesli vojsko v sovražno deželo.

Rumuni še niso prišli v dotiko z našimi glavnimi silami.

Vojni poročevalci poročajo glede na naše umikanje na Sedmograškem: Sovražnik doslej sploh še ni prišel v dotiko z našimi glavnimi silami, česar ne smemo pozabiti.

Boji pri Predealu.

Budimpešta, 1. septembra. Neki nadporočnik, ki se je nahajal v Kronstadtu do ruske zasedbe, je poročal »Az Estu«: V nedeljo popoldne je prišel v Brašovo (Kronstadt) neki ogrski železniški uradnik, ki je povedal, da so rumunski železniški uradniki obvestili svoje oženjene ogrske tovariše, naj prej ko mogoče zapuste Predeal. Policijski stražniki so poročali v soboto zvečer poveljniku 82. szeklerskega pešpolka pri Predealu, da so Rumuni že napadli. Polk so alarmirali; po 9. uri zvečer se je unel hud boj. Polkovni poveljnik je poročal, da stoji nasproti velikanski premoči; zapovedalo se mu je, naj se počasi umika. Medtem ko se je polk umikal v

največjem redu, je zapuščalo Brašovo civilno prebivalstvo.

V Petroszeny.

Budimpešta, 1. septembra. O zadnjih dogodkih v Petroszeny se poroča: V soboto do 9. zvečer je bilo popolnoma mirno. Moštvo, ki je stražilo mejo, je bilo na obeh straneh mirno. Točno ob 9. uri je pet rumunskih orožnikov brez vsakega zunanje povoda ali kakega obvestila izstrelilo salvo na avstrijske stražnike; Rumunci so nato naskočili stražnico. Umrli so štiri osebe v stražnici; ki so bile popolnoma presenečene; le en mož je ušel v temi. Višji inženir petroszenyjskega rudnika je hitel takoj v rudnik; rudarji oboroženi s jamokresi in s sekirami so hoteli na pomoč prozornikom v prelazu Szurdok. Posrečilo je, da so z vlaki odpeljali zaloge premoga; s štirimi vlaki so se odpeljali begunci. V ponedeljek popoldne je razstrelil ravnatelj most pri Petroszeny, dalje most pred višino Cetate Bolii in predor Bolii.

Sedmograški begunci.

Budimpešta, 1. septembra. Sedmograške begunce je vlada takole razdelila: Begunce iz stolice Szeben in Alsofeher nastanijo v stolici Bacsbodvog, iz stolice Hunyad in Krasso v stolici Arad, iz stolice Csik in Marostorda v stolici Hajdu in Szabolcz, iz stolice Haromszek in Jasz-Nagyku v stolici Beeks in begunce iz stolice Kronstadt, Fogaras in Kishullo v stolici Torontal, Csanad in Csongrad.

Kološ, 1. septembra. Begunci iz stolice Csik in Haromszek, pobege iz Szellci in Csangos so pred svojim begom polili svoje hiše in pohištvo s petrolejem, ki so ga zažgali. Šele potem, ko so zgorele starodavne hiše do tal, so odpotovali proti severu.

Beg iz Oršove.

Prebivalstvo Oršove so zbudili v ponedeljek ob 4. uri zjutraj iz spanja. Zvonovi so zvonili. Vojaki, orožniki, policisti so hoteli po ulicah in pozivali prebivalstvo, naj beži. Ljudje so bežali proti Donavi, ne da bi v mestu smela goreti kaka svetilka. Prebivalstvo se je odpeljalo s parniki. Ob 7. uri zjutraj je rumunska artiljerija preko gore Allion pričela streljati na Oršovo. Večini prebivalstva Oršove je bilo mogoče priti v Severin in od tu v Budimpešto.

Vhod Rumunov v Kronstadt.

Budimpešta, 1. septembra. »Magyar Orszag« javlja: Ponoči od nedelje na ponedeljek je bilo v Kronstadtu popolnoma mirno. Padel ni niti en strel. V torek okoli 4. zjutraj je priletelo nekaj kmetov iz južnega predmestja na glavni trg v Kronstadtu. Kmetje so kričali: »Rumunski vojaki so tu!« Ob 6. zjutraj je prijelil skozi Samostansko ulico rumunski konjeniški eskadron s tremi častniki na čelu pred mestno hišo. Neki magistratni svetnik je mažarsko nagovoril rumunske častnike in jih prosil, naj priznajo mesto in premoženje meščanov. Častniki so izjavljali, naj se prebivalci pomirijo, ker se ne bo mirnim meščanom nič zgodilo. Rekli so, naj se dogovore z generalom, ki bo še prišel; ko je prišel, se je pogajal magistrat z njim. Čez pol ure so sledile večje vojaške čete, ki so prikorakale z godbo na čelu na glavni trg. Naložbe braševske podružnice Avstro-ogrsko banke in ostalih bank v mestu: 10 milijonov kron v zlatu, bankovcev in vrednostnih papirjev v vrednosti tudi 10 milijonov kron, so že prej odpeljali v Budimpešto. Neki gledališki igralec iz Kronstadta je pripovedoval: V nedeljo smo še predstavljali, in sicer popoldne »Herbstmanöver«, zvečer pa »Walzertraum«; čez eno uro potem, ko je bila predstava končana, smo pa že bežali.

Rumunski napad pred vojno napovedbo.

Marosvasarhely, 1. septembra. V nedeljo ob 7. zvečer (na večer vojne napovedi) je obšel iz Kronstadta Carmen vlak št. 586 v Predeal. Že blizu meje je kronštadtski postajni poveljnik ustavil vlak. Istočasno je poročal predealski postajenačelnik nujno v Kronstadt, da je postal položaj železniških uradnikov radi nastopa Rumunov nevzdržljiv in je prosil nujnih odredb. Kronštadtski prometni načelnik Riedl je telefonično ukazal, naj se železničarji podajo čez mejo. Kmalu nato se je poročalo, da prihaja čez mejo 10.000 avstrijskih in ogrskih beguncev. Na posebni vlak, ki se je odpeljal v Predeal, so ob rumunski meji takoj streljali. V vlak so med dežjem kroglj vstopili bežeči ogrski železničarji in njih rodbe, vlak se je nato odpeljal. Ko je vlak že vozil, ga je rumunska pehota naskočila z bajoneti. Med tem napadom, eno uro pred vojno napovedbo, je bilo ubitih dvanaest železniških in poštinih nastavljenec, med njimi dve ženski. Rumuni so prerežali vse brezjavne žice; ponoči ob 1. uri so stale rumunske prednje straže pred Felsőtömös. Postajenačelnik je še pravočasno uničil vse naprave na po-

staji. Vlaki so po vrsti odpeljali, krili so jih boji 82. pešpolka.

Bojaželjni Szekli.

Budimpešta, 1. septembra. Szekliški kmetje se priglajajo prostovoljno v vojaško službo; celo 70- in 75 letni starci se hočejo vojskovati z Rumuni.

300.000 Rusov v Rumuniji.

Genf, 1. septembra. Pariški listi, ki so zadnje čase objavljali izključno le poročila iz nemških virov o Rumuniji, so se razkrinkali in poročajo, da je bilo že dolgo znano, da se bo pridružila Rumunija sporazumu in da so pričeli pošiljati v Rumunijo iz Anglije in Francije že pred meseci strelivo, avtomobile, letala itd. Ruske čete, ki jim zapoveduje Ivanov, cenijo na 300.000 moč.

Srbi v rumunski armadi.

Curih, 1. septembra. Iz Milana: Rumunska vojna uprava je že dva tedna pred vojno napovedbo Avstriji izpustila iz tabarov vse internirane Srbe in jih uvrstila v svojo armado.

Vsebina rumunske vojaške pogodbe z našo državo.

Budimpešta, 1. septembra. »Pester Lloyd« poroča: »V vojaški konvenciji z našo monarhijo je rumunsko kraljestvo prevzelo pogodbeno dolžnost, da v slučaju vojske med nami in Rusijo z gotovim številom armadnih zborov napade carsko državo ob besarabski fronti.

Nehvaležna Rumunija.

»Information« piše: Danes nam je znano, da so nas prevarili v hijskem rokodelstvu izkušeni Rumuni, niso pa nam znane vse tajnosti, katere so morali imeti kralj in ruski agenti med seboj. A dognali bomo tudi to in potem bomo izrekli sodbo o tej deželi in njeni kraljevski hiši za vedno. Rumunska se je izkazala slabo proti nam. Pokazala je, da ta narod ne zna ceniti naše ljubevi in zanimanja za njegove razmere, ker je povsem pokvarjen. A monarhija si bo za vso bodočnost dobro zapomnila pridobljene izkušnje. Naše prijateljstvo za Rumunijo nam je nakopalo rusko sovraštvo, ker je občutila Rusija tekmovalko Rumunijo, katero je štela Avstrija, vedno kot trn v peti. Na prvem mestu ruske evropske politike stoji zahteva po odpravi samostojnega rumunskega kraljestva. Te zahteve ne bode uničilo niti najnovejša izdajstva kraljestva. Nasprotno pa je Rumunska sedaj sama podprla v nevarni meri rusko balkansko politiko, ki slejkoprej zahteva njeno uničenje.

Pogoji Rumunije za vojsko.

Lugano, 1. septembra. »Secolo« pravi, da je čakala Rumunija štirih stvari, predno se je pridružila četverozvezi: 1. dokazi, da bodo iz Rusije dobavili njeni armadi strelivo. 2. pospravljanje žetve; 3. pričetka Sarraillove ofenzive in 4. vojne napovedi Italije Nemčiji.

Rusko-rumunski napad na Ogrsko, Srbijo in Bolgarijo.

Genf, 31. avgusta. Pariški vojaški kritiki pripisujejo veliko važnost poročilu, da napredujejo Rusi že na rumunskih tleh. Pravi, da bodo Rumuni in Rusi napadli istočasno Bolgarijo, zasedeno Srbijo in Ogrsko.

Cela Rumunija vojno ozemlje.

Lugano, 1. septembra. Iz Bukarešte se javlja: S kraljevim odlokom je proglašena cela Rumunija za vojno ozemlje.

× × ×

Rusko uradno poročilo.

30. avgusta popoldne. Severno od Dvinska je v zračnem boju naše letalo prisililo nemški Fokker, da je v sovražnih črtah padel na tla. Ob zgorjemem Seretu smo odbili sovražnika, ki je poizkušal ofenzivo. Tudi ob Bistrici smo odbili sovražno ofenzivo. V Karpatih zahodno od Nadvorne so se polastile naše čete vasi Rafajlova ob Bistrici in gorovja Pantir, ki tvori ogrsko mejo; tam so naši sprednji oddelki dosegli ogrsko mejo na bojni črti 25 do 30 vrst.

30. avgusta zvečer. Nobene izpremembe.

Novi ruski sunek v vzhodni Galiciji.

Budimpešta, 31. avgusta. »Az Est« javlja iz Rotterdam: Iz Petrograda se poroča »Daily Telegraphu«: Odkar se je umaknil Bothmer iz svojih zimskih postojank v vzhodni Galiciji, sta se oba sovražnika na tej bojni črti pred vsem omejevala na priprave. Boji so se omejevali le na praske in na poizvedbe prednjih straž; a zato naj se ne sklepa, da se je ustavilo rusko napredovanje. Boji v Karpatih dokazujejo, da Rusi še niso zaključili svoje ofenzive in da se bo pričel novi sunek, ko bodo končane vse priprave.

Ojačenje naše ruske fronte.

Genf, 1. septembra. Dopisnik lista »Daily Mail«, ki biva pri ruski armadi,

poroča, da so Nemci in Avstrijci kljub ruskim uspehom v Galiciji in Bukovini danes močnejši, kot so bili ob začetku Brusilove ofenzive. Samo pri c. in kr. četah je došlo 400.000 mož ojačenj.

K bojem pri Jezierni.

»Gazeta Wlozarna« priobčuje naslednje izpovedbe neke osebe, ki je tik pred vhomom Rusom zapustila mesto Jezierno in došla nato v Lvov: Mesto je bilo skoraj 11 mesecev neprestano izpostavljeno vznemirjanju, ker je bila bojna fronta le približno 5 km oddaljena. Vsled ruske premoči so se morale naše čete umakniti od Zoloča, s čimer je bila usoda Jezierna zapčatena. Judje, inteligenca in del drugega prebivalstva je odšel iz mesta. Naše čete so pred odhodom uničile letalske lope in druge vojaške zgradbe. Evakuacija se je izvršila v popolnem miru. Krog opirališča Cebrow so se vršili ogorčeni boji in celi kupi ruskih mrličev so pričali, s kolikimi žrtvami mora sovražnik odkupiti vsak korak tal. Kraj Cebrow je bil popolnoma uničen in je ostal le še kup razvalin, ravnotako vas Nestorowce. Tudi v ostali okolici je bilo videti velike požare.

Rusija utrjuje Finsko.

Stockholm, 1. septembra. »Aftonbladet« objavlja s Finskega pismo, ki izvaja, da grade na Finskem obsežne strelske järke, iz česar sklepajo, da Rusi resno mislijo na to, da postane Finska ožje vojno ozemlje. Ena črta strelskih jarkov gre ob obali vzhodnega morja, druga čez deželo. Ne ozirajo se ne na hiše, vrtove in na njive. Piše se, da utrjuje Rusija Finsko glede na Švedsko.

Gonja proti podpredsedniku ruske dume.

Stockholm, 1. septembra. Protinemska liga, takozvana zveza iz leta 1914, je pričela zdaj hujskati proti podpredsedniku dume Prototopovu, ker je, ko je bival v Stockholmu, iskal v nemških krogih stik za političen razgovor. Družba poziva simbirsko plemstvo, naj nastopi proti svojemu maršalu Prototopovu; tudi vlado pozivajo, naj ne dovoli lista, ki ga namestava ustanoviti Prototopov, češ da bo zastopal nemške koristi. Prototopov na sumničenja molči.

Rusko oboroževalno ministrstvo.

Stockholm, 1. septembra. »Ruskoe Slovo« poroča, da je bil pozvan vojni minister v glavni stan. Govori se, da bodo ustanovili samostojno oboroževalno ministrstvo, ki bo moralo skrbeti armadi in prebivalstvu za živila, strelivo in kurivo.

Prebiranje avstrijskih vojnih ujetnikov italijanske narodnosti v Rusiji.

Stockholm, 1. septembra. (K. u.) Avstrijske vojne ujetnike laške narodnosti zdaj v Rusiji prebirajo.

Naš poslanik v Bukarešti izginil.

Dunaj, 1. septembra. Po obvestilih zunanjega ministrstva ni došlo od našega poslanika v Bukarešto, grofa Czernina od 28. avgusta nobeno poročilo; vest, da bi bil poslanik odpotoval s poslaniškim osebjem, ne odgovarja dejstvu. Tozadevnega vprašanja nizozemskega poslanika pri rumunski vladi niso rešili.

Dunaj, 31. avgusta. Prejšnji rumunski poslanik na Dunaju, Maurocordato ne bo zapustil Dunaja, dokler ne bo naš zunanji urad pomirjevalno obveščen o odhodu našega poslanika grofa Czernina iz Bukarešte.

Bolgarska in turška vojna napoved Rumuniji.

Rumunska vojna napoved naši monarhiji, katero skuša Rumunija opravičiti pobalinsko z nezvestobo italijansko napram nam, ni izzvala Rumuniji samo nemške vojne napovedi, temveč tudi bolgarsko in turško. Nobena vojna napoved ni tako upravičena in tako umljiva po nezaslišanem vedenju Rumunske v drugi balkanski vojni, kakor bolgarska in turška Rumuniji. To kraljestvo je hotelo obogatiti na škodo onih, ki so itak že bili izčrpani po krvavi bolgarsko-turški vojni. Bolgarski je vzela ostanek Dobrudže, in sicer oni del, v katerem ne bivajo Rumuni, temveč pravi Bolgari in Turki, rodovitni del, ki se razteza južnovzhodno od Silistrije do Črnega morja in se dotika starih, nekdanj turških trdnjav Šumle in Varne. Že v severni Dobrudži, ki jo je dobila Rumunska leta 1878, ni Rumunov, temveč so le Bolgari in Turki, prav tako v Dobrudži, katero je dobila Rumunska leta 1913. Zato je bolgarska in turška vojna proti Rumunski, ki naj bi oprostila Bolgare in Turke stiskajoče rumunske tuje vlade, prava bolgarska in turška ljudska vojna.

Dobrudža je pusto, malo obljudeno in močvirno ozemlje ob dunavskih izlivih. Rodovitna je južna Dobrudža, ki jo je izgubila Bolgarska leta 1913. In ki je bila zanjo ena najbogatejših in najrodovitnejših pokrajin. Tu je bilo več bolgarskih milijonarjev, ki so žrtvovali mnogo za razširjenje bolgarske

kulture in katerim je izguba ozemlja štela težko, težko. Bolgarska pa ima sedaj priliko, da iznova pridobi Dobrudžo in od strani iz nje tujo vlado. Dosedanji uspehi slavne hrabre balkanske kraljevine ob strani zaveznih osrednjih držav jamčijo, da bode dosegla zaželeno namero. Dobrudža ne bode več prač Rumunski in Rusiji, preko katerega bi naj uganjale razbojništva po Balkanu, in Rumunska tudi ne bo več vodila izprehajati se tja vojaštva kot v letu 1913.

× × ×

Bolgarija napovedala Rumuniji vojsko.

Sofija, 1. septembra. (Kor. ur.) Danes ob 10. uri dopoldne se je izročila tukajšnjemu rumunskemu poslaniku napoved vojske.

Zgodaj zjutraj so nabili na cestah vojni oklic.

Sofija, 31. avgusta. (K. u.) Poročilo »Agence tel. Bulgare«:

Sinoči je prišel rumunski poslanik v zunanje ministrstvo; izročil je noto, s katero je zahteval svoje potne liste kot pretezo, da je tudi bolgarski poslanik v Bukarešti zahteval svoje. Bolgarska vlada v tej uri ne more doognati, ako je navedena trditve resnična, ker je od sobote njen zastopnik v Bukarešti popolnoma izoliran in se niti ne ve, kaj se je zgodilo z njim.

V Sofiji.

Sofija, 31. septembra. Danes zjutraj so odstranili grb na rumunskem poslaništvu. Včeraj, v sredo ob 6. zvečer se je pripeljal rumunski poslanik Derussi z legacijskim svetnikom Rascanuom k ministrstvu. Glavni tajnik, kateremu je vročil Derussi noto, s katero je zahteval popotne liste, češ, da je to storil tudi poslanik Radev v Bukarešti, je odklonil zahtevo, ker nima bolgarska vlada od sobote nobene zveze z Radevom in se ne more zato o istinitosti Derussijevega obvestila prepričati. Derussi s svojim osebjem ni zapustil poslaništva. Okna so zaprta, pregrinjala zastrta. Špansko poslaništvo je prevzelo varstvo rumunskih koristi.

Bolgarski poslanik odpotoval iz Bukarešte.

Budimpešta, 1. septembra. V Kodanju potrjujejo poročilo, da je bolgarski poslanik Radev že zapustil Bukarešt.

× × ×

Turška vojna napoved Rumuniji.

Carigrad, 31. avgusta. (K. u.) »Agence Telegraphique Milli«:

Ker so prekinjene zveze z Rumunijo, se je naznanilo rumunskemu poslovodju v Carigradu, da se smatra otomanska vlada kakor njeni zavezniki od včeraj, 30. avgusta ob 8. zvečer z Rumunijo v vojnem stanju.

Boji v Macedoniji.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 1. septembra. Veliki glavni stan:

Na Ceganski planini in na bojni črti pri Mogleni so se zrušili napadi Srbov.

Prvi generalni kvartirni mojster: pl. Ludendorff.

Francosko uradno poročilo.

Pariz, 31. avgusta. Včeraj na celi fronti nobenega nastopa pehote. Vedno manj silnejši ogenj pri Dojranskem in Ostrovskem jezeru.

Italijanski polki v boju pri Ostrovskem jezeru.

Genf, 31. avgusta. »Matin« javlja iz Aten: V boje pri Ostrovskem jezeru so posegli že predvčerajšnjim italijanski polki.

Mešana Sarraillova armada.

Genf, 1. septembra. »Journal de Geneve« ceni po uradnih podatkih Sarraillovo armado na 455.000 mož, med njimi je 177 tisoč temnopoltnih Francozov, 170.000 temnopoltnih Angležev, 20.000 Srbov, 30 tisoč Italijanov in 20.000 Rusov.

Portugalci za Solun.

Karlsruhe, 1. septembra. »Ruskoe Slovo« javlja iz Pariza: Zadnje dni sta došla v Marseille dva portugalska polka, ki ju odpošljejo v Solun.

Kaj je z Grško?

Pokroviteljica.

Hagg, 1. Tukajšnji diplomatični krogi vedo, da je ententa še bolj pritiskala na Grško. Če da 200.000 mož, ji obljublja grške otoke, bolgarsko obrežje in otok Ciper.

Kralj.

Neka vest pravi, da se je kralju zdravje zboljšalo in da bo sprejel deputacijo, katero so sklenili poslati v nedeljo na Venizeloso v shodu. Neka druga vest pravi, da je kralj zbežal v Macedonijo, kjer so ga čakali nemški ulanci.

Venizelos in revolucija.

Haag, 1. septembra. Sliši se, da kralja zelo skrbi Zaimisova demisija in da ni bolan, pač pa v življenski nevarnosti. Venizelosu blizu stoječi grški narodnjaki so se baje ponudili zastopnikom angleške in francoske vlade, da kralja ujamejo in ga spravijo na angleško vojno ladjo, ki ga odpelje na Malto. Na Grškem pripravljajo republiko, katero bi vodil Venizelos. Angleško in francosko vojno brodovje križari pred Atenami, da pospešuje revolucijo in jo podpre z orožjem in strelivom.

Sofija, 1. septembra. Zelo zanesljive vesti iz Grške pravijo, da delajo Venizelovski ljudje z vsilo. Agenti ententinih diplomatov jih podpirajo z obilnim denarjem. Na neštevilnih zborovanjih razlagajo ljudstvu, da sedaj Grška lahko odloči, kdo bo gospodar na Balkanu. Venizelovo časopisje piše silovito, ker se vlada trdovratno drži nevtralnosti.

Kdaj se odloči?

Amsterdam, 1. septembra. »De Standard« poroča, da je vsled nastopa Rumunije položaj za Grško dosti bolj težaven. Dobropoučen list sodi, da se Grška odloči tisti dan, ko Sarraill začne svojo veliko ofenzivo.

Berlin, 31. avgusta. »Daily Telegraph« poroča iz Aten: Vsi grški politični krogi so prepričani, da je kriza na višku. Ta tedni se odloči.

Boji med Grki in Bolgari.

Stockholm, 1. septembra. »Times« javljajo: Pri Seresu in pri utrdbi Starbila so se bili med Grki in Bolgari resni boji, ker je Sarraill zapovedal, naj se Grki ustavijo Bolgarom. V teh bojih je padel grški poveljnik Changas.

Turške zmage nad Rusi.

5000 Rusov ujetih.

Carigrad, 30. avgusta. (K. u.) Glavni stan:

Iraško bojišče. Neizpremenjeno. Sovražno letalo, ki je preletelo naše postojanke pri Fellahiji, je poškodoval naš ogenj; padlo je na tla za sovražnimi črtami.

Kavkaško bojišče. Med napadi naših čet predvčerajšnjim na desnem krilu je bil potisnjen sovražnik z bajonetnim napadom iz svojih postojank. Naši so ujeli med zasledovanjem nad 400 mož in so zaplenili 80 zabojev streliva in veliko utrjevalnega blaga. Ujetniki so izjavili, da je naš ogenj popolnoma uničil šest topov. V središču krajni boji in boji med poizvedovalnimi četami. Na levem krilu so srečno zaključeni presenetljivi napadi odrezali del sovražnih strelskih jarkov. Po zadnjih poročilih smo do boja predvčerajšnjim popolnoma razkropili 2 in pol diviziji in vjeli 5000 mož s tistimi, ki smo jih ujeli danes in zaplenili več topov, strojnih pušk in veliko orožja. Neko letalo je letalo pri Adalia in je vrglo več bomb, ki niso zadele. Z ostalih bojišč se nič ne poroča.

Neka skupina avtomobilov, ki ji je naročeno potlačiti vstajo, je popolnoma premagala v boju 80 km južnozahodno od Medine vstaše in jih vrgla proti Janbu. V boju pri Toufu so imeli vstaši veliko mrtvih.

Carigrad, 31. avgusta. Veliki glavni stan:

Kavkaško bojišče. Na desnem krilu se naše čete kljub močnemu odporu sovražnika in njegovim z ojačenimi silami podvzetimi protinapadi polagoma bližajo svojemu smotru. Napade, ki jih je izvajal včeraj sovražnik z delom svojih bojnih sil, smo popolnoma odbili s težkimi izgubami za sovražnika. V središču smo zasedli s presenetljivo izvedenim napadom del sovražnega strelskega jarka. Na levem krilu nobenih važnih bojev. Z ostalih bojišč nobenih posebnih poročil.

Rusi beže iz Teherana.

Kodanj, 1. septembra. Petrograjska brzojavna agencija: Rusko poslaništvo v Teheranu je pozvalo ruske državljane, naj se takoj pripravijo, da bodo zapustili Teheran in Perzijo.

Proti Carigradu.

Rotterdam, 1. septembra. »Tid« poroča: Četverozveza namerava izvesti septembra ali oktobra veliko vojsko proti Carigradu. Četverozveza bo poizkusila prerezati zvezo z osrednjima velesilama in nato vzeti turško glavno mesto.

Vojska z Italijo.

AVSTRIJSKO URADNO POROČILO.

Dunaj, 1. septembra. Uradno se poroča:

Italijansko topništvo je od časa do časa živahno obstreljevalo na Primorskem več odsekov naše bojne črte med Sveto Goro in morjem. Južno od Solkana in zahodno od Lokvice je napadala sovražna pehota; naš ogenj je sovražnika povsod kmalu prepočil.

pl. Höfer. fml.

Velikanske izgube Lahov ob Soči.

Dunaj, 1. septembra. Vojni poročevalci grof Scapinelli poroča iz vojnega tiskovnega stana: Italijani priznavajo v svojih vojnih poročilih o zavzetju Gorice, da so morali vsako ped zemljo odkupiti s težkimi izgubami. Neki avstrijski častnik, ki se je pravkar vrnil od Soče, kjer se je vojskoval, pravi, da so izgubili Lahi 35.000 do 40.000 mož; med njimi 20.000 mrtvih, a da je te število rajši še nižje, kot v resnici. Naša uradna poročila so cenila izgube Italijanov do pete bitke ob Soči, torej do srede decembra 1915, že s 500.000 do 600.000 mož. Če priracunamo še, da so izgubili Italijani ob naši krepki ofenzivi na južnem Tirolskem do 200.000 mož in če računamo njih poznejše izgube pri Plöckenu in v drugih manjših bojih nizko, so izgubili Italijani v 14 mesecih 750.000 mož.

Drzen načrt Italijanov.

Rotterdam, 1. septembra. »Daily Telegraph« poroča: Italijani nameravajo zdaj izvesti drzen napad, ki bo hitro odločil vojsko. To pojasnjuje, zakaj so zdaj tako utihnili o svojih ofenzivnih podjetjih, o katerih so prej toliko pisali.

Vojni izdatki Italije.

Berlin, 1. septembra. »B. Z. a. M.« poroča iz Haaga: Italija je izdala v zadnjem vojnem letu 312 milijonov funtov (7 tisoč milijonov). Zdaj stane vojska Italijo vsak dan 20.000.000 mark.

O italijanski vojni napovedi Nemčiji piše »Avanti«: Če hoče kaka vlada narod potegniti v pogubno vojsko, dobi vedno dovolj razlogov za to; a tudi nova vojna napoved ne bo zrušila Nemčije.

Italijani v Gorici.

Lugano, 1. septembra. »Corriere della sera« se peča z ukrepi glede na osvojen Gorico. Pred vsem se peča z blagoslovom zastave, ki so jo poklonili Videmčani »osvojenemu« mestu.

Italijanski roparji.

Curih, 31. avgusta. »Neue Züricher Nachrichten« poročajo: Laška vlada namerava zapleniti v Rimu posestva nemškega cesarja v Rimu, posebno Palazzo Capponelli.

Draginja v Italiji.

Lugano, 1. septembra. Z dekretom so povišali izdelovalni davek na sladkor za 17 lir; najvišja cena sladkorja se je določila veletrgovini s 180 lirami za 100 kg. Italijanski dnevniki se pritožujejo nad vedno večjo draginjo in zahtevajo, naj se nastopi proti špekulantom, ki pošiljajo sočivje, jajca, kokoši, sir in sadje v Švico. »Secolo« in »Popolo d' Italia« napadeta finančnega ministra. Cene krompirju so poskočile na 40 centimov kg.

Lugano, 1. septembra. Vlada je dovolila malim železniškim družbam, da smejo glede na zvišane cene premoga povišati svoje tarife od 10 do 25%.

Boji na zahodu.

NEMŠKO URADNO POROČILO.

Berlin, 1. septembra. Veliki glavni stan:

Angleži so omejili svoje delovanje severno od Somme, izvzemši posameznih napadov z ročnimi granatami, na močno streljanje s topovi.

Naš ogenj je preprečil francoske napadalne načrte med Maurepas in Fleury.

Z našim protisunkom smo se zopet polastili ozemlja, ki smo ga bili prej izgubili pri Longueval in v gozdu Delville.

Francozi so južno od Somme napadli; napad smo vsled priprav v zadnjih dneh pričakovali. Sovražnik je predvsem pritiskal na bojno črto Barleaux — Soyecourt. Razvili so se ljuti boji v bližini v odseku Estrees — Soyecourt. Odločni protinapadi saških polkov so hitro končali začetno napredovanje sovražnika in ga vrgli v njegove izpadne postojanke. Sicer so bile v njih jarkih pripravljene naskakovne čete zadržane.

Na sosednjih bojnih črtah so naši sovražniki na več mestih živahno streljali in delovali s poizvedovalnimi četami.

Pri Somme smo sestrelili šest, pri Moze eno sovražno letalo; še eno sovražno letalo je padlo na tla v našem obrambnem ognju vzhodno od Yperna.

Prvi generalni kvartirni mojster: pl. Ludendorff.

Francosko uradno poročilo.

Pariz, 31. avgusta ob 11. uri ponoči: Ob Sommi je naša artiljerija tekom dneva zelo delovala. Na severu smo v gozdu Maurepas z lahkoto odbili nemški napad z ročnimi granatami.

na naše postojanke. Južno od Somme smo v osamljenih bojih dosegli uspehe, posebno južno od vasi Estrées in jugozapadno od gozda Soyecourt, kjer smo ugrabili ujetnike.

Stalni vojni svet v Londonu.

Rotterdam, 1. septembra. Stalnemu vojnemu svetu v Londonu so pridružili še dva italijanska, enega portugalskega in enega rumunskega štabnega častnika. V Franciji urijo veliko letalcev za rumunsko armado.

Zadnji nevlračci.

Švedska.

Berlin, 1. septembra. Tägliche Rundschau poroča iz Stockholma: »Aftonbladet« piše: Vsled rumunskega nastopa se je poostiril tudi politični položaj Švedske. Pravilne in popustljive znata biti usodni za Švedsko, ki je most med Anglijo in Rusijo, kmalu bo zopet zamrznilo pristanišče v Arhangelsku, Rusija bo mogla dovažati zopet samo preko vzhodne Azije in vse kaže, da bo ententa podvojila svoj pritisk proti Skandinaviji in zlasti proti Švedski. Če je bil rumunski napad »kulturno delo«, potem je vojnja »Deutschlanda« v Ameriko seveda barbarstvo. Svetovni požar se bliža tudi naši domovini.

Stockholm, 31. avgusta. (K. u.) Uradno se poroča, da je Rusija pri Alandskih otokih ukazala položiti mine.

Holandska.

Haag, 31. avgusta. »Het Vaderland« piše ob godu kraljice Viljemine, da ta želi, da bi dežela bila obvarovana pred svetovno vojno. Trudi se zato na vso moč. Naj bi ji bilo dano, da se stvar ne obrne na slabše.

Danska.

Berlin, 31. avgusta. »Nord. Allg. Ztg.« poroča, da je danski poslanik po naročilu svoje vlade izjavil, da bo Danska v nemško-italijanski vojni absolutno nevtralna.

Berlin, 31. avgusta. »Vossische Zeitung« poroča, da se švedski listi dosti bavijo z Dansko, ki ima ministrsko krizo. Na Danskem so močne simpatije za entento. Tem elementom ni po volji Nemcem prijazna politika nevtralnosti in zato hočejo vreči zunanje-ga ministra Scaveniusa.

»Berliner Tageblatt« zavrača neumne govorice o Danski, ki hoče ostati nevtralna.

Švica.

Bern, 31. avgusta. Vrhovni poveljnik general Wille je poklical na odgovor polkovnika Loysa, ker je pisal v nekem listu, da njegovi rojaki v tej vojski niso pokazali dovolj čuta za čast in ponos.

Curih, 31. avgusta. V »Neue Zürcher Zeitung« piše narodni svetnik Arx pod naslovom »Vojna?«: Do večeraj nihče ni mislil na vojno. Toda danes se ne moremo več goljufati. v Švici so ljudje, zbira se stranka, ki sili v vojno. In ta stranka ima zastopnike v armadi. — Članek konča s pozivom, da naj se te zločince hitro odstrani.

(V zemljevidu, ki ga je te dni razposlalo avstrijsko mornariško društvo o tem, kar zahteva četverospornost, je narisano, da četverospornost severni del Tirolske ponuja Švici.)

Berlin, 31. avgusta. Pogajanja med Nemčijo in Švico se razvijajo zelo ugodno, ker je Nemčija zelo naklonjena Švici. Nemčija ne zahteva več, da se ji izroči v Švici zadržano nemško blago.

Pomorski boj na Severnem morju.

Genf, 31. avgusta. »Le Journal« poroča: Vse brzovjavke z Nizozemskega javljajo, da se je čulo na otoku Ameland močno gromenje topov.

Pred otokom se bije boj na morju, ki se ga udeležujejo na obeh straneh bojne ladje velikanske.

V Londonu zanikavajo, da bi se bil tam vršil boj.

Nemški državni zbor.

Berlin, 1. septembra. (Kor. urad.) Kakor izve »Germania«, ne nameravajo državnega zbora sklicati predčasno, kakor se to želi od različnih strani. »Kreuzzeitung« poroča, da so v razgovorih vlade z vodilnimi politikmi prišli do tega, da se državnega zbora, ki je odgođen do 26. septembra, predčasno ne skliče. Državni kancler se namerava po svojem povratku iz velikega glavnega stana z voditelji strank razgovoriti o položaju, kakor je to že doslej ponovno storil.

Ententa bo objavila svoje mirovne pogoje.

Genf, 1. septembra. Londonski »Evening Standard« poroča z dovoljenjem cenzure: Zavezniki so sedaj, ko je tudi Rumu-

nija vstopila v vojsko, odločeni, da bodo v najkrajšem času predložili svetu in svojim sovražnikom svoje mirovne pogoje. V tem je možnost, da se vojska skrajša.

Dnevne novice.

+ Naš cesar. »Az Est« piše: Cesarjevo zdravje je trajno dobro. Cesar z največjim zanimanjem zasleduje vojne dogodke in razvoj notranje in zunanje politike. Baron Burian, ki pride navadno k cesarju popoldne, je prišel zadnje dni k vladarju večkrat že ob 8. zjutraj. Schönbrunski brzojavni urad, ki je sicer uradoval do 1/2 8. zvečer, posluje zadnje dni do 11. ponoči.

+ Novi davki. Na drugem mestu pišemo o njih. Današnji državni zakonik prinaša tri cesarske naredbe o napovedanih pribitkih. Pri osebni dohodnini ni pribitkov pri najmanjših dohodkih do 3000 K, nato pa začno s 15%, zrastejo na vsaki stopnji za 5%, dokler ne dosežejo 70%. Pri dohodkih preko 200.000 K znašajo 120%. Pri pridobinskih družbah znašajo pribitki 30% do 80%. Pribitki pri zemljiškem davku znašajo 80%, pri retnem davku in davku na tanijske p. 100%. Pribitke pobere izključno država in tudi ne smejo biti za podlago naklad raznih avtonomnih korporacij. Posebna plačilna povelja se bodo izdajala le pri pribitkih k pridobnini, pri drugih pa bodo izkazani v plačilnih poveljih o rednih davkih. Kjer pa je davek za leto 1916. že predpisan, mora davkoplačevalec pribitke sam izračunati. Država računa na 200 do 210 milijonov novih kron iz teh pribitkov. Pri zemljiškem davku misli dobiti 42 milijonov kron, pri splošni pridobnini okoli 29 milijonov kron, 39 milijonov kron pri posebni pridobnini, 12 milijonov kron pri rentnini, 3 milijone kron pri davku na tanijske p. in 84 milijonov kron pri dohodnini. Pristojbine so povišane na ta način, da je lestvica zvišana in so odslej zneski zaokroženi in deljivi s številko 10. Stara lestvica ostane samo za kupone državnih zadolžnic, ki so prišli pod pristojbino dolžnost, preden zadobi moč ta cesarska naredba. Naredba glede povišanja pristojbin stopi v veljavo 1. oktobra 1916 in prinese državi 70 milijonov kron. Pri davku na totalizator misli vlada dobiti novih 2-5 milijonov kron. Tretja cesarska naredba pa uvaža nov davek na užgalice. Davek znaša 2 vinarja za normalni zavoj, v katerem ni več kakor 60 nežveplanih užgalic in ravno toliko pri zavoju, ki nima več kakor 90 ževeplanih užgalic. Vlada bo določila za užgalice najvišje cene za prodajo na debelo in drobno. Užgalniki, ki služijo namesto užgalic, bodo obdavčeni po velikosti (teži) 50 vin., 1 in 3 K za kos. Ta naredba stopi v veljavo z 18. septembrom 1916 in prinese 12 do 15 milijonov kron.

+ Odlikovanja. Red železne krone 3. vrste z vojno dekoracijo so dobili: stotnika 97. pp. Cecilijan Lenarduzzi in Alojzij Radečja in polkovnik Alfred Podboj pl. Cenetov, pri krajnem poveljstvu v Pulju.

+ O boleznih in o dopustu notranjega ministra princa Hohenlohe piše »Bohemia«, da so posebno listi v Nemčiji izražali bojazen o končnem odstopu tega zaslužnega upravnega politika in neomajljivega pristaša razširjenega zveznega razmerja z Nemčijo. »Bohemia« pravi, da se ji je na merodajnem mestu izjavilo, da ta bojazen, ki bi jo tudi v Avstriji čutili, ni upravičena. Princ Hohenlohe se bo vrnil na svoje mesto, ko bo minul njegov dopust.

+ Ogrski ministrski svet je zboroval 1. septembra ob 5. popoldne. Predsedoval je Tisza.

+ Odgoditev ogrskega drž. zbora. »A Vilag« poroča, da bo Tisza cesarju predlagal odgoditev državnega zbora, če opozicija ne opusti razprave o vprašanjih, ki bi znala škoditi deželi.

+ Za podmaršala je imenovan generalni major Josip Tomše pl. Savskidol.

— Odvetnik dr. Francišek Pavletič iz Gorice je dosegel vpis v seznam odvetnikov kranjske odvetniške zbornice ter je otvoril svojo odvetniško pisarno v Ljubljani, kjer ima sedaj svoj uradni sedež. Priglašen je odvetniški zbornici tudi kot substitut gospoda deželnega glavarja dr. Ivana Šusteršiča v vseh njegovih odvetniških agendah ter posluje v prostorih njegove odvetniške pisarne, Miklošičeva cesta št. 6, poslopie »Ljudske posojilnice«, I. nadstropje.

— Draginjske doklade za vpokoje železničarje bodo določili v enaki izmeri kakor za državne uradnike. Tudi dijete pri državnih železnicah bodo uredili podobno kakor pri civilnih državnih uslužbencih.

— Nova vojna poštna dopisnica. Z Dunaja se uradno razglša: Kadar je vojaška pošta zaprta, se zelo čuti, ker ni mogoče občeati četam s svojci; armadno poveljstvo je zato uvedlo novo posebno vojno dopisnico zelene barve, na kateri je natisneno nemško, ogrsko, češko, poljsko, rusinsko, slovensko, hrvaško in rumun-

ske sledeče besedilo: »Zdrav sem, godi se mi dobro.« Te vojne poštno dopisnice se morajo tudi poslati, če je tudi odrejena splošna poštna zapora. Do zdaj veljavne navadne vojnopoštne dopisnice zelene, sive in podobnih barv so od zdaj dalje izključene od prometa z vojno pošto.

— Cirilico so odpravili v Dalmaciji v vseh srednjih in ljudskih šolah.

Cena za med (5 K 1 kg), ki se je določila na občnem zboru »Slovenskega osrednjega čebelarkega društva« v Ljubljani, velja le za najčistejši iztrčan med. Toliko v pojasnilo k zadnji priobčeni notici.

Primorske novice.

Naši bratje na Ogrskem in goriški begunci. Tudi naši bratje na Ogrskem so se spomnili na svoje nesrečne goriške brate, ki jih je zadela kruta usoda. Prečastiti gospod Jožef Klekl, župnik v Črensovcih v Medmuri na Ogrskem je poslal posredovalnici za goriške begunce v Ljubljani precejšnjo svoto in mnogo obleke, kot dar tamonjih slovencev. Prijetno smo dirnjeni, da se spominjajo naši bratje tudi v drugi polovici naše močnejše monarhijske naših beguncev in da so zbrali po neutrudljivem delovanju prečastitega gospoda Josipa Klekla, župnika, tako znatno vsoto in toliko obleke, da mu še enkrat najtoplejša zahvala. — Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani.

Gojenci in gojenke goriških učiteljskih, ki so v šolskem letu 1914/15 dovršili z ugodnim uspehom tretji letnik, a niso mogli doslej iz katerikoli vzrokov položiti zrelostnega izpita, se obveščajo, da je c. kr. deželni šolski svet goriško-gradiščanski (sedaj v Opatiji) ugodil prošnji neki njih kolegini, naj bi bila naknadno, meseca septembra t. l., pripuščena k zrelostnemu izpitu pred goriško izpraševalno komisijo v Ljubljani, češ, da se iz nekih razlogov ni mogla udeležiti dotičnih izpitov meseca julija v Ljubljani; hkrati se opozarjajo, naj si izkušajo tudi oni izprostiti istim zakonitim potom isto dovoljenje.

Dar iz strelskih jarkov. Tudi v strelske jarko med bojno gromenje je prišel glas o bednem in žalostnem stanju našega ljudstva, ki je moralo zapustiti nadvse ljubljeno, solčno Gorisko. Ta žalostna vest ni ostala brez uspeha. Omehčala so se hrabra in junaška srca v prsih naših braniteljev in gg. častniki 13. visokogorske stotnije dom. pešpolka št. 27 so zbrali precejšnjo svoto v znesku 100 K, da jo položijo na ognjišče revnih beguncev v tujini, da jim s tem olajšajo in omilijo kruto usodo, ki jih tako nemilo preganja. Gg. častnikom goričmenjenega zbora ključemo le s skromnimi besedami: »Bog Vam povrni obilokrat, naj Vas ohrani čile in zdrave, da bi se vrnili skupno s svojimi preganjanimi sorojaki v domovino!« — Posredovalnica za goriške begunce v Ljubljani.

Kako se je godilo o. Gabrijelu Bajcu ob laški ofenzivi v Gorici. G. o. Gabrijel Bajec se je srečno zgasil, kakor smo že omenili. Sedaj opisuje svoje doživljaje med obstreljevanjem Gorice. V nedeljo dne 6. avgusta sem maševal tamkaj in obiskal in obhajal ranjenca priporja in se vračal domu. Ljudje so bežali ven iz mesta proti Panovcu — bežali in jokali — nekdo mi reče, »bežite, nikar ne hodite v mesto, strašno je.« Na levo in desno so mi padale granate in se sipali šrapneli. Dospel sem na trg Sv. Antona. Dva metra pred menoj se razpoči ognjena granata, naenkrat se zasveti po celem trgu lučka pri lučki. Skočim proti palači, da bi ubežal v vežo, pa vrata so bila zaklenjena. »Pove-ro padre, povero padre!« (ubogi pater) kličejo na nasprotni strani, jaz pa jo uberem preko oženjcev proti via Rabbata, kar poči šrapnel in uberem jo nazaj na trg Sv. Antona in vedim v neki veži, potem pa brž nazaj v via Rabbata, toda od veže do veže sem begal in zavetišča iskal, tako gosto so pokali topovi. Pridem domov, čakalo je še nekaj preplašenih ljudi za spoved, bila je sv. maša pri oltarju Srca Jezusovega na epistolski strani, ravno konec je bil. Odidem proti kuhinji, kar pri-joka granata, zažvižga in trešči, vsi koščki stekla, kar ga je še ostalo po oknih, raz-žvenketajo po tleh; prah in dim ob gromenju zidu se privali po vseh hodnikih, v cerkvi strašna panika. Granata je zadela v kapelico sv. Frančiška na evangelijski strani in porušila zid do tal, oltar raznes-la po cerkvi, in velikanski kip sv. Frančiška v objemu Kristusovem leži vznak na kupu groblje. Ker je bila sv. maša na drugi strani je bilo ljudstvo vse skupaj, le ne-kaj jih je sedelo v bližini nesreče. In čud-no, ne eden ni bil ubit, ne eden težko ran-jen, 6—8 ljudi le lahko ranjenih. Ljudje vpijejo, jokajo, begajo, pa ne upajo se na cesto, cel naval ljudstva udere v samo-stan, v refektorij in naprej dol v klet. Moški, ženske, otroci, vse se gnete v kleti in jokajo in molijo, granate pa treskajo naprej in naprej. V ponedeljek sem šel ob 3. uri popoldne k usmiljenim bratom, dva-

krat sem se ustavil in se vračal nazaj, pa mislil sem si, naj že bo karkoli, naprej in opravil sem in se vračal kakor zajec do-mov. V torek je vihrala naprej. Ob 1/2. uri prileti šrapnel, predere streho in strop pred mojo celico in opraska še en-krat moje stene. Ni me bilo notri. Uro po-zneje pa pride poročilo: »brž nemudoma ven in naprej proti Ajšovici.« Popadem torbo in dežnik ter v sandalih sem jo mahal proti Panovcu. Kako sem bil miren, ko sem prišel do »Bajte«! — Če kdo ne ve, kako daleč je iz Gorice v Šempas, mu vem povedati jaz, ne prav poldruho uro, če be-žiš pred granatami. V Šempasu so me pa begunci vzeli na voz; v Batujah so šli vo-zovi drugo smer, jaz pa sem šel proti Se-lu, pridrdra vojaški avtomobil, prijazen častnik, Hrvat, ustavi in me povabi. Na Cesti izstopim in bil sem v Sv. Križu. Vprašuje se, kaj je s frančiškanom o. Ale-ksandrom? Včeraj sem dobil poročilo po beguncih, da je ostal na Kostanjevici; pri-šla je laška straža, in je laški častnik na-stavil revolver in ga ustrelil. To je govo-rica, le govorica, sicer pa res nihče ne ve o njem. Zadnje dni pa je bil en samkrat to je v ponedeljek pri nas, pa še niti vedel ni nič o nesreči pri usmiljenih bratih, hotel je tja, pa jaz sem ga pregovoril in vrnil se je na Kostanjevico.

Posledice vojske.

— Tretji dan brez mesa. V kratkem pride vladna naredba, ki določi tudi po-nedeljek kot tretji dan brez mesa. Brez mesa bodo odslej ponedeljek, sredi in pe-tek. V dveh od teh treh dni po gostilnah in zasebnih hišah ne bo dovoljeno uživati nobenega mesa, tretji dan pač ovčje meso.

Olje in mast bosta od 15. septembra naprej na karto. Množino za osebo in te-den določi notranji minister. Otroci do enega leta sploh ne bodo dobivali su-rove masti ali izdelkov iz masti in jedilnega olja. Otroci do treh let pa samo polovico določene množine. Karto bodo dobili sa-mo v tistih hišah, kjer nimajo masti in olja po 1 kg za vsako osebo (pol kg za otroke od 1 do 3 let) na teden. Surovega masla dobi odrasla oseba 100 gramov, otrok 50 gramov na teden. Gostilničarji, obrtniki, ki pridelavajo mast in olje, tr-govci z mastjo in javni dobrodelnici zavodi bodo dobivali pri okrajnem glavarstvu dobavne liste. Vse te osebe bodo morale voditi posebne zabeležne knjige. Proizva-jalci surove masti, izdelkov iz masti in jedilnega olja, tudi poljedelci in trgovci bodo morali svoje zaloge naznanjati okrajni gosposki, ki ima tudi pravico to blago od vsakega zahtevati in ga oddati na kraj potrebe. Poljedelci smejo obdržati, kolikor rabijo za lastno neobhodno po-trebo. — Notranji minister je določil, da sme oseba na teden dobiti 180 gramov iz-delkov masti ali olja, oziroma 144 gram-mov surove masti, osebe s težkim delom pa 250 gramov izdelkov iz masti ali jedil-nega olja, oziroma 180 gramov surove masti.

Pivo se bo v kratkem smelo točiti samo zvečer in še tedaj v zelo omejeni meri.

— Ječmen je vlada prepovedala od 4. septembra dalje variti za pivo. Dokler ni popolnoma znana letošnja letina, gre ves ječmen samo za neposredno preživ-ljanje ljudstva.

— Krmila. Za izdelovanje krmil za-hteva nova naredba posebno dovoljenje poljedelskega ministra. V inseratih o krmilih po časopisih morata biti označeni cena in snov krmilnih izdelkov.

Nagnenja do vnetja slepiča se obva-rujemo po uporabi naravne »Franc Jože-fa« grenčice, katera zmanjšuje lenivost čreves, razredčuje blato, ter tako pospe-šuje lagodno odvajanje. Kralj. nadzdrav-nik svetnik dr. pl. Landenberger je upo-rabljal Franc Jožefa vodo pri najrazličnej-ših bolnikih v Katarinski dvorni bolnici v Stuttgartu in je dognal, da je raba te rav-notako gotovo, kakor lahko učinkujoča vporabljava celo v stanju razdraženosti v črevesih.

V vojaško službovanje zopet vpo-klicana družabnika trvdke Ciuha & Jesih, »Pod Tranico« vljudno javljata p. n. občinstvu, da ostane trgovina za-časno zaprta ter se priporočata, da jima ohranijo p. n. odjemalci svojo na-klonjenost do zopetne otvoritve.

Ne prezrite današnjega oglasa „Srečkovnega zastopstva“!

Kalodant

Zobna-krema

90 vinarjev

4 dvokolesa
z dobro še staro pnevmatiko
4 šivalni stroji
»SINGER« in »RING-JIF« ceno na prodaj.
Ljubljana, Cesta na Rožnik 29. dvorišče

Kobila,
4 in pol leta stara, 13 in pol pestij visoka, se proda. Naslov v upravnistvu tega lista pod št. 2084.

Sprejmeta se takoj
2 mizarška pomočnika 2
za pohištvono mizarstvo.
Sprejme se tudi
vajenec.
Fran Šušteršič, mizar, Vižmarje štev. 6.
pošta št. Vid nad Ljubljano.

Hiša
z velikim sadnim vr-
tom in poleg tudi
nekoliko polja se
oddaja v najem v
Primorskem pri Kranju. Natančneje se izve
Ljubljana, Dalmatinova ul. št. 10. prtlj.
2080

Zenitna ponudba.

Orž. stražmojster, 30 let star, se želi v
svrhu ženitve seznaniti z gospodično v
starosti od 20 do 27 let, s primernim
premoženjem. Cenjena pisma pod »Vojna
2087« na Upravništvo.

Dva dijaka

se sprejmeta na stanovanje in do-
mačo hrano. Naslov iz prijaznosti
pri upravi lista pod »O. K. 2074«

Vsem, ki so spremili najino
nepozabno mater
Franciško Rožanec
na njeni zadnji poti, najina
najiskrenejša zahvala!
Zahvaljujeva se zlasti tudi
prijateljem gg. pevcem, ki so se
s krasno dovršenim žalnim pet-
jem poslovili od pokojnice.
Ljubljana, 2. septembra 1916.
Jožef in Mihael Rožanec.

Pošteno dekle

iz dobre hiše, izveščano v trgovini in kuhinji,
želi primernega mesta. Gre tudi na deželo. —
Cenj. ponudbe se prosijo na naslov: Podboj,
pri gospe šenk Dunajska cesta 38. 2073

Slivovko, tropinovec, rum
in vino, milo za pranje,
toaletno milo ter mok-
kador krepilno kavo
oddaja po najnižjih cenah tvrdka
A. Kušlan, Ljubljana,
Karlovška cesta 15.

Boljše službe išče

34letni vojaščine prost, neomadeževan, trezen
tudi večje kavlje zmožen mož, vešč nemščine
in slovenščine v govoru in pisavi. — Najraje bi
šel za vratarja, oskrbnika, paznika ali kaj po-
dobnega. Ponudbe sprejema Josip Sernec, po-
sestnik, Strass 30, Štajersko.

SEMENJ ZA POSODO
od 4. do 16. septembra.
Prodaja Karlovarške gporcelana, emajlirane in železne posode.
Za številni obisk se priporoča **IVAN KUS.**

Zahvala.

Za vse sočutje, vso tolažbo in molitev ob smrti naše pre-
drage sestrične, gospodične

Aleksandrine Loger

izrekamo vsem svojo prirčno zahvalo.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1916.

Za očci središki.

Potrli neizmenne žalosti in naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem
pretresujočo vest, da je naša iskreno ljubljena sestra, teja in svakinja gospa

Angela Polšer

zasebnica

dne 2. septembra ob 3. uri zjutraj po dolgem zelo mučnem, voljno prenašanem
trpljenju previdena s tolažili sv. vere bogu dano primula.
Pogreb nepozabne pokojnice se vrši v nedeljo dne 3. septembra ob 4. uri
popoldne iz hiše žalosti Sv. Petra cesta štev. 42 na pokopališče k Sv. Kržu.
Sv. maša zadušnica se bodo brala v farni cerkvi sv. Petra v Ljubljani.
Ljubljana, dne 2. septembra 1916.

Emilija Polšer, sestra. — Dr. Henrik Polšer, nečak. — Beti Polšer, svakinja.

Brez posebnega obvestila. — Mestni pogrebni zavod v Ljubljani.

Naročajte „SLOVENCA“!

Proda se lepo, arondirano nad 80 ha obstoječe

posestvo

obstoječe iz gozda, pašnikov, senožeti, travnikov, njiv in sadnega vrta.
Posestvo ima svoj vodovod in leži ob cesti, 2 uri od mesta. Naslov pove
upravnistvo »Slovenca« pod štev. 2075.

MODNI SALON.

Cenjenim damam priporočam svojo zalogo
najnovejših klobukov. V zalogi novi žalni klobuki.

Odprto tudi v opoldanskih urah.
Cene priznane nizke.

Rozi Fabčič
Rimska cesta 6.

Trgovsko učilišče in vzgojevališče v Ljubljani

Ustanovljeno 1834

Pričetek pouka: 1. okt. 1916.

Vpisuje se vsak dan. Prijave za internat do 20. sept. 1916.

Prosta mesta: 5 od kranjskega deželnega odbora
za revne nemške dijake iz Kranjske.

1 od Kranjske hranilnice za Kranjce.

Opremljene prošnje z ubožnim spričevalom, domovnico
in zadnjim šolskim spričevalom, naj se vložijo do 20. sept.
pri ravnatelju zavoda.

Artur Mahr, ravnatelj.

Izročitev krojaške obrti.

Tvrdka Vinko Soršak v Sp. Šiški
št. 95 vljudno naznanja svojim p. n.
odjemalcem, da odda vsled smrti
g. Vinko Soršaka svojo obrt

g. Alojziju Lombarju.

Zahvaljujoč se najtopleje svojim
cenj. odjemalcem za v obilni meri iz-
kazano ji zaupanje, prosi da se isto
poveri tudi njenemu nasledniku.

Z velespoštovanjem
tvrdka Vinko Soršak.

Prevzetje krojaške obrti.

Ozirajoč se na onostransko na-
znanilo, si usojam tem potom p. n.
občinstvu vljudno naznaniti, da sem

**prevzel krojaško obrt
tvrdke Vinko Soršak.**

Z vljudno prošnjo, da se tudi
meni v enaki meri blagohotno po-
veri zaupanje, ki je je užival moj
prednik, beležim

z velespoštovanjem
Aloziju Lombar.

Odvetnik

DR. FRANČIŠEK PAULETIČ

naznanja, da je otvoril
svojo odvetniško pisarno v Ljubljani,

Miklošičeva cesta št. 6 (poslopje
„Ljudske posojilnice“, odvetniška
pisarna ga. dr. Ilyana Susteršiča.)

Turnske ure

nove napravlja in stare popravlja

Marin Jesenak

Šmarje p. Jelšah, Štajersko.

Najboljša priporočila in izpričevala na upogled in razpolago.

Prosim, oglejte si predležene oblike nog, in ne bodete prišli težko do pričanja, da oblika čevlja ne sme biti poljubna, temveč obliki noge popolnoma prilagojena. Človeške noge niso vse enake oblike, vsaka noga ima svoje posebnosti, in te posebnosti upoštevati je dolžnost vsakega izkušnega, veščaka.

Poskusite pri: 2472

Fran Szantner

specialist za ortopedična in anatomska obuvila

Ljubljana, Selenburgova ul. 4.

Gospodična

vajena šivanja za trgovino, ter zmožna manufakturne in špecerijske stroke, gre radi nadaljne prakse v trgovini za manjšo plačo na deželo. Ponudbe na upravo „Slovenca“ pod šifro „zanestljiva 2007“.

Iščem

hišo

z nekoliko posestva v najem, ali gostilno na račun v bližini žel. postaje. Ponudbe na upravo lista pod števil. 2011.

Sprejme se

dojilja

Plača po dogovoru. Ponudbe pod št. 2063 na upravnistvo „Slovenca“.

Manufakturno blago

vseh vrst sukno, podloge itd. kupi zavod za opremo armade (tudi na deželi), Dunaj L. Backerstr. 9. — 1935

Kontoristinja

dobro izurjena v strojepisju in stenografiji se sprejme takoj. Ponudbe na upravnistvo „Slovenca“ pod št. 2061.

Kontoristinjo

ki je zmožna slovenskega in nemškega jezika v besedi in pisavi ter je večja knjigovodstva, računstva in strojepisja sprejme takoj Jurej Sterk, trgovec, Vinica, Belakrajina. 2026

Kontoristinja

s prakso večja slovensko nemškega jezika želi mesta, gre tudi na deželo. Naslov pove upravnistvo „Slovenca“ pod „Takoj 2094“.

Najcenejše

dežnike in solnčnike

domačega izdelka

priporoča po najnižji ceni in najboljši kakovosti slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini

Josip Vidmar, tovarna dežnikov, Ljubljana, Pred škofijo 19. Prešernova ulica 4.

Popravila točno in ceno.

Išče se za stalnega gospoda velika, nemeblvana s posebnim mesečna soba vodom. Ponudbe pod naslovom „pripravna lega“ na upravo Slovenca.

Slov. voj. narodne pesmi

za štiri glasove, 1915. —

Fran Marolt, Ljubljana, K 1-50 in K 1-80. Šolam, župniščem, društvom, vojakom itd. najtopleje priporočamo. — Najtepe darilo!

Zaloge v Ljubljani:

A. Šarabon in Julius Elbert.

Naznanilo.

Vsled vojnih razmer se gostilna Ant. Grašiča „pri Pratkarku“ v Polh. gradcu začasno zapre.

Hišnica

izurjena vseh gospodarskih del želi takoj vstopiti. Naslov pove uprava Slovenca pod „Marljiva“ 2065. —

! Pozor gospodinje !

Trgovec s sadjem in zelenjavo

Karl Kumar

Pogačarjev trg

Pogačarjev trg

priporočam cenjenim gospodinjam

svojo zalogo

čebule

po najnižji dnevni ceni.

Česplje in hruške

(tepke) za kuhanje

plača vsako množino po K 30.— za 100 kg

Veležganjarna sadja

M. Rosner & Co.

LIUBLJANA.

Zelo dobro vino

kislo vodo, „Silva vrelce“ in sadjevec razpošilja A. OSET, p. Guštanj, Koroško.

Hiša

v kateri je stara pekarija na glavni cesti v Spodnji Šiški nasproti bodoče župne cerkve, se pod ugodnimi pogoji proda.

Več pove lastnik Rudolf Oroszy, Ljubljana.

Najstarejša slovenska trdka te stroke.

Obstoji že nad 38 let

ANNA HOFBAUER

imajiteljica zaloge cerkvene obleke in crdja

Ljubljana, Wolfova ulica 4

si usoja javiti pred. duhovščini ter sl. občinstvu, da izdeluje natančno po naročilu in predpisih vsakovrstne bandere, baldahine, plašče, kazule, plavijale, dalmatike, velume, albo, koretije, prte itd. itd., sploh vse kar se rabi v cerkvi pri službi božji. Izdeluje se vse ročno, solidno, pošteno ter po najnižjih cenah, ter se prevzemajo tudi naročila na vezenje, prenavljanje stare obleke ter sploh vsa popravila.

Zagotavljajo hitro in najpoštenjšo postrežbo, prosijo, da se pri naročilih izvoli ozirati na prvo domačo trdka.

P. n. cenjenim odjemalcem

tvrdke ANGLO — NOVAK

(Zaloga čevljev) Ljubljana Šelenburgova ul. 7

se uljudno naznanja, da bode trgovina radi pomanjkanja blaga, — ter ponovnega odhoda lastnika na bojišče, — začasno zaprta. — Za dosedaj v polni meri izkazano zaupanje se trdka zahvaljuje oziroma za nadaljno naklonitev najlepše priporoča. :

Štambilije

vseh vrst za urade, društva, trgovce itd.

Anton Černe
graver in izdelovatelj
kavčuk - štambiljev

Ljubljana, Dvorni trg št. 1.
Ceniki franko. 553 Ceniki franko.

Prodajalka

mešane stroke z dežele, zmožna slovenskega in nemškega jezika v govoru in pisavi, se sprejme takoj pri trdki Fr. Strupl, trgovina stekla in porcelana v Celju.

Prvo kranjsko podjetje za umetno steklarstvo in slikanje na steklo

Augusta Agnola

Ljubljana

Dunajska cesta števil. 13
pri „Figovcu“

se priporoča slav. cerkvenim predtojništvom kakor p. n. občinstvu za solidno izvršitev vsakov stnega umetnega steklarstva in slikanja na steklo, za stekla stivo v figuralni in navadni ornametiki, stavbo ter portalno steklarstvo — Zaloga steklenega in porcelanskega blaga vsake vrste, svetilk, zrcal, okvirjev za podobe itd. — Narisi in proračuni na zahtevo zastoj. — Spričevala mnogo dovršenih del na razpolago. 74

Povečane slike

do naravne velikosti, kakor tudi oljnate portrete na platno izvršuje umetniško po vsaki fotografiji

DAVORIN ROVŠEK

prvi fotografski in povečevalni zavod v Ljubljani, Kolodvorska ulica 34a.

Išče se

strojnik-elektrik

ki je popolnoma izurjen v popravljanju vsakovrstnih strojev in ima izpit za kurjača in parne stroje. Ponudbe na upravnistvo tega lista pod L. N. 2027.

Ria-Balsam.

Vam plačam, ako Vaših kurjih očes, bradavic in trde kože, tekem 3 dni s korenino, brez bolečin ne odpravi. Cena lončku z jamstvenim pismom K 1-50, 3 lončki K 4.—, 6 lončkov K 5-50, 6 lončkov K 5-50. Stotine zahvalnic in priznanj. Polenje nog in rok odpravi Ila-prašek. Cena K 1-50, 3 skatle K 3-50. Klemen Kascbau (Kassa) L., poštni predal 12 844 Ogrosko.

Učenec ali učenka

zmožna slovenskega in nemškega jezika se sprejme takoj v fotografskem zavodu Franjo Grabietz prej Müller, Ljubljana.

Suhe gobe, vinski kamen, med, vosek, kumno in janež ter sploh vse deželne pridelke kupi veletrgovina

Anton Kolenc, Celje.

Isto tako tudi vsako množino raznovrstnih praznih sodov in vreč.

Vermut vino

najboljše kakovosti se dobi v sodčkih od 56 litrov naprej po primerno nizki ceni pri

M. Rosner & Co.
v Ljubljani.

Pozor! Blago Pozor!

se vsaki dan podražuje!

Kat. Widmayer
pri „Golemu“
za vodo.

Dr. Matej Pretner

odvetnik v Trstu

si dovoljuje naznanjati, da se je njegova odvetniška pisarna preselila v Trstu v ulico

dei Forni št. 15 I. nadst.

GOLDA BATERIJE

so letos najboljši! Kakovost iz dobe miru. Razprodajalci zahtevajo cenik o malih svetilih. Vegawerke, Kralj. Vinogradi, 112, Goško.

Važno! NOZON! Važno! Milo, NOZON! Milo

2 Kroni kg (postavno zavarovano)

ni noben navadni perilni prašek, ampak že od tisoč ljudi rabljeno, preizkušeno, priporočljivo sredstvo za pranje. Z „NOZON-om“ se zamore z malim trudom snežnobelo prati. Razpošilja se z navodilom 1 zavoj (12 zavitkov) 5 K, ki namoči 4 kg sedanjega slabega a dragega mila. Blagovolite poskusiti in prepričati boste ter ostali stalni, hvaležni odjemalci. Zastopniki se sprejmejo!

I. KERHLANKO, zastopstvo kemičnih preparatov; pošto ležeče, PTUJ. 2042

1006 N. Chicago St., Joliet, Ill. USA.

Vse naše poslovanje je zajamčeno!

Sprejem zastopnika ali zastopnico v večjih krajih na deželi.

Srečkovno zastopstvo 11, Ljubljana.

Predstojništvo uršulinskega samostana v Ljubljani.

A. & E. Skabernè

Najnovejše bluze za dame

Mestni trg št. 10

A. & E. Skabernè

Mestni trg št. 10

Telefon št. 41.

Centrala na Dunaju. — Ustanovljena 1864. — 34 podružnic. — Vojni Marjin trg — Sv. Petra cesta. — Delniški kapital in reserve 65.000.000 kron.

Preskrbovanje vseh bankovnih transakcij, n. pr.: Prevzemanje denarnih vlog na hranilne knjižice brez rentnega davka, kontovne knjige ter na konto-korent z vsakodnevno vedno ugodnim obrestovanjem. — Denar se lahko dviga vsak dan brez odpovedi. — Kupovanje in prodajanje vrednostnih papirjev strogo v okviru uradnih kurznih poročil. — Survanje in upravljanje (depoti) vrednostnih papirjev in posojila nanje. 15

Najkulantnejše izvrševanje **borznih naročil** na vseh tuzemskih in inozemskih mestih. — Izplačevanje kuponov in izrebranih vrednostnih papirjev. — Kupovanje in prodajanje deviz, valut in tujih novcev. — Najemodaja varnih prealov samoshrambe (safes) za ognjevarno shranjevanje vrednostnih papirjev, listin, dragotin itd. pod lastnim zaklepom stranke. — Brezplačna revizija izrebranih vrednostnih papirjev. — Promese za vsa žrebanja

Ustmena in pisarna pojasnila in nasveti o vseh v bančno stroko spadajočih transakcijah vsak dan brezplačno. Stanje denarnih vlog na uradnih kazalcih dne 30. junija 1916 K 119,818.048.

31. decembra 1915 na knjižnice in tekoči račun K 268,243-476 —

Po pošti se pošilja vsak dan po vsem svetu s poštnim povzetjem ali denar naprej
- iz tvornice kamor je naslavljati vsa naročila

Ana Csillag, I, Kohlmarkt 11.

1443

tovarna kemičnih barv, lakov in firnežev

Resljeva cesta 1 **LJUBLJANA** Marijin trg 1

priporočajo vse vrste oljnatih, suhih, emajlnih in fasadnih barv, pristnega kranjskega firneža, mavca, prašnega olja za tla, strojnega olja, karbolineja, čopičev, steklarskega kleja in vseh drugih v to stroko spadajočih predmetov.

Ceniki na razpolago.

kupujem po najvišji dnevni cenl.

Ponudbe na naslov: **Jos. Krolj, Ljubljana** Franca Josipa cesta št. 7.

Ustanovljeno l. 1893.

Ustanovljeno 1. 1893.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim lamstvom

sprejema in obrestuje hranilne vloge po

4 3 0 ljanje denarja na razpo-
svo ega. ~~600~~ Zunanin- lago brezplačno položi-
v agateljem so za poši- nice poštne hranilnice

Zadruga dovoljuje posojila v odsekih na 7½, 15 ali 22½ let; pa tudi izven odsekov proti poljubnim dogovorjenim odplačilom. Dovoljujejo se ranžijska posojila proti zaznambi na plačo in zavarovalni polici ali poroštvu. Prospekti na razpolago.

Društveno lastno premoženje znaša čez 600.000 kron.

Deležnikov je bilo koncem leta 1914 2228 s 16.493 deleži, ki reprezentujejo jamstvene glavnice za 6.432.270 kron.

Načelstvo:

Predsednik: Andrej Kalan, prelat in stol, kanonik v Ljubljani.

1. podpredsednik:

Bogumil Remec, ravnatelj slov. trg. šole
v Ljubljani.

Il. podpredsednik:

Karo: Pollak ml., tovarnar v Ljubljani.

Glavni: Ivan Dolenc, c. kr. profesor v Ljubljani; Zajo Albin, c. kr. rač. oficijal v Ljubljani; Anton Štali, tajnik Zadrzne zveze v Ljubljani; Dr. Merhar Alojzij, gimn. veroučitelj v Ljubljani; dr. Jakob Mohorčič, odvetski kandidat v Ljubljani; dr. Fran Papež, odvetsnik v Ljubljani; Ivan Sušnik, stolni k-n-nik v Ljubljani; Anton Sušnik, c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani; dr. Viljem Schweitzer, odvetsnik v Ljubljani; dr. Aleš Usenčič, profesor bogoslovja v Ljubljani; Fran Verbič, c. kr. gimnazijski profesor v Ljubljani; Ignacij Zaplotnik, katehet v Ljubljani.

Nadzorstvo:

Predsednik: Anton Kržič, c. kr. profesor in kanonik v Ljubljani. — **Clani: Anton Čadež**, katehet v Ljubljani. **K. Gruber**, c. kr. fin. rač. oficial v Ljubljani. **Ivan Miškar**, profesor, v Ljubljani. **Avgustin Zajc**, c. kr. rač. revident in posestnik v Ljubljani.

